ENSV Riiklik Avalik Raamatukogu

JÄRVA TEATAJA

NR. 35. TEISIPAEVAL, 21. MÄRTSIL 1944. A. — 4. AASTAKAIK. ÜKSIKNUMBER 5 PENNI

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.60 ja välismaale Rmk. 1.— kuus. Aadressi muutmine 20 pn. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: O — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükikoja trükk. • Toimetus ja talitus: Paide, Turg 10, tel. 30. Toimetuse kõnetunnid tööpäevadel kl. 8—12. Talitus avatud tööpäevadel kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht

Idarinde põhjalõigus ründas vaenlane ainult Narva rindel

Idarinde lõuna- ja kesklõigus löödi bolshevike rünnakud puruks. — Kagu pool Vitebskit tekkis raskeid võitlusi

Führeri peakorterist, 20. märtsil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Nikolajevi sillapeal, Vosnessenski ruumis ja kirde pool Peromaiskit jäid mued vaenlase rünnakud tagajärjetuiks. Üks võitlusgrupp kapten Kalberlaki juhtimisel paistis neis võitlusis eriti silma.

Kesk Ukraina Bugi ja Dnjestri vahel tugevnes vaenlase surve. Vinnitsa linn loovutati peale kõikide sõjaliste seadmete purustamist käsukohaselt. Ida pool Proskurovit löödi mitme nõukogude laskurdiviisi osad meie soomusüksuste otsustavate rünnakutega puruks. Seejuures esines eriti tublilt 16. soomusluurerüksus kapten-Schilleri juhtimisel. Ka Proskurovi ja Tarnopoli vahel tekitati bolshevikele tagajärjekate vasturünnakutega raskeid kaotusi. Kremenetsi ruumis ja Koveli juures seisavad meie väed endiselt raskes tõrjevõitluses.

Pripeti soode piirkonnas ja Pripeti lõunakaldal nurjusid arvukad nõukogude rünnakud.

Kagu pool Vitebskit tekkis raskeid kohalikke võitlusi ühe kõrgustikupositsiooni pärast, milline vahetas mitmel korral peremeest.

Idarinde põhjalõigus ründas vaenlane ainult Narva rindel. Ta löödi 10 tanki hävitamise järgi tagasi.

Nettuno sillapeal teostas vaenlane Apriilast edela pool mitmeid tugevasi suurtükitulest toetatud, kuid tulemusteta rünnakuid.

Cassino kaitsjad lõid eile jälle kõik vaenlase rünnakud, milliseid teostati kogu päev läbi tugeval suurtükitule toetusel, tagasi.

19. märtsi õhtutundidel vigastas üks saksa torpeedolennukite üksus rünnakul ühele vaenlase konvoile Aafrika ranniku ees 5 laaditud prahilaeva mahuga üle 30.000 brt.

Führeri peakorterist, 19. märtsil.

Sõjajõudude ülemjuhataja teatab:

Ukraina Bugi alamjooksul teostasid nõukogud arvukaid asjatuid rünnakuid meie sillapeade vastu.

Ukraina Bugi keskjooksu ja Dnjestri vahel kestavad võitlused edasitungivate vaenlase jõududega. Ukraina Bugi ülemjooksul samuti kui Proskurovi ja Tarnopoli vahel hurjusid korduvad bolševikkude rünnakud. Meie väed paiskasid nõukogud paljudes kohtades otsustavate vasturünnakutega tagasi ja tekitasid neile kõrgeid inim- ja materjalikaotusi. Seejuures saadi üksnes ühe korpuse lõigus saagiks või hävitati 44 tanki ja 12 rünnakkahurit. Krzemieniezi-Koveli ruumis tõrjuti tugevad vaenlase rünnakud tagasi või pidurdati nad. Rasked võitlused kestavad.

Keskmises rindelõigus elavnes võitlusteget vus uuesti. Vaenlase kohalikud rünnakud Pripeti lõunakaldal, lõuna pool Beresinat, Smolenski autotee ääres ja kagu pool Witebski-nurjusid.

Idarinde põhjaosas nõrgenes vaenlase rünnakuhoog eelmisel päeval kantud kaotuste tõttu. Nõukogud teostasid senistes tulipunktides ainult kohalikke, tankidest toetatud rünnakuid, mis meie tõrjetules kokku varisesid. Mõningad eelmiste päevade sissemurrukohad puhastati vastulöökidega.

Meie löökrühmad hävitasid Nettuno sillapeal arvukaid vaenlase vastupanupesi. Vaenlane kandis kõrgeid veriseid kaotusi. Võeti vange. Cassino vastu jätkas vaenlane oma tankidest toetatud tugevaid rünnakuid. Nad tõrjuti lahingulennukite mõjuval toetusel vihastes võitlustes tagasi. Terava vastulöögiga vallutati loode pool linna asuvad lossivaremed tagasi. Mujal rindel möödus päev ilma erilisте sündmustéta.

Põhja-ameerika pommilennukiteüksused teostasid uuesti terrorirünnaku Rooma vastu. Linna südamikus ja elamukvartaalides tekkis suuri kahjusid ja inimkaotusi.

Briti-põhja-ameerika pommilennukid kandsid viimase 24 tunni jooksul rünnakutel Saksamaale ja seksa toetuspunktidele Ülem Itaalias raskeid kaotusi. 98 vaenlase lennukit, sealhulgas 83 neljamootorilist pommilennukit, hävitati. Päeval tekitati vaenlase terroripommile nukite läbi kahjustusi ja kaotusi elanikkonna hulgas Mäucheni ja Friedrichshafeni linna elamukvartaalides, möödunud ööl Frankfurdis Maini ääres. Üksikute briti lennukite häirerünnakud suunduside Kesk- ja Lääne-Saksamaa vastu.

Langes läti SS-vabatahtlike juht

SS-oberführer Schuldt leidis idarindel kangelassurma

Riiast, 17. 3. Tõrjevõitlustes idarindel on läti SS-vabatahtlike juht, Rüütliristi juurde Tammelehe kandja SS-oberführer Schuldt saanud kangelassurma. Temaga kaotas läti SS-vabatahtlike üksus mitte üksnes oma armastatud juhi ja komandöri, kellega eesotsas läti SS-vabatahtlikud alles viimaseil nädalail saavutasid suurima kuulsuse, vaid temaga kaotab relva-SS *ühe oma vanima ja võitluskogenenud* juhi, kes idarinde võitlustes on eriliselt silma paistnud.

Führer austas Schuldti

Eile maeti Riias ühe läti SS-brigaadi juht

Führer tõstis idarinde karmides tõrjevõitlustes oma üksuse eesotsas langenud ühe läti SS-brigaadi SS-vabatahtlikkude brigaadi komandöri, Tammepärjakandja SS-Oberführer Schuldti tema kangelassurma järele SS-brigadeführeriks. Läti vabatahtlikkude teenelise juhi surelikud jäänused toodi rindelt kodumaale ja maeti esmaspäeva ennelõunaal sõjaliste austuseavalduste saatel Riia kangelaskalmistule.

Ainuvastutavaks kohaliku omavalitsuse juht

Eesti omavalitsuse juhi käskkirjaga 13. märtsist on õhurünnakute järel iga omavalitsuse piirkonna kohta ainuvastutavaks ja ainuõigustatud korraldajaks Eesti Omavalitsuse raamides kohaliku omavalitsuse juht. Kõik teised ametiasutused on kohustatud kohaliku omavalitsuse juhile hädaolukorra lahendamiseks kaasa aitama.

Kindral Vatutin tagandatud

Stalini päevakäsuga teatati, et Ukraina rinde ülemjuhataja kindral Vatutin on „tervislikel põhjusil" asendatud kindral Žukoviga.

Kindral Žukov, kes 1941. a. kaitses Moskvat ja võitles Stalingradi juures, olevat üks Nõukogude hoolimatumaid sõjaväelisi juhte.

Poola on kadunud

Stokholmist, 18. 3. (DZ). Londoni diplomaatlikkudes ringkondades vaadatakse Poola probleemile nüüd kui lootusetule. Nagu „Dagens Nyheter" Londonist teatab, lasi seal teade pidusõõgist, mille Stalin andis poola sõjajõudude ülemjuhataja auks Nõukogude Liidus, lootused konflikti lahendamiseks vajuda nullpunktile. Ei loodeta enam, et Moskva teel alustaks mingeid läbirääkimisi Poola pagulasvalitsusega Londonis. Ka sellele lisanenud maaalade nõuded nõukogude ukrainlaste poolt aitasid kaasa, et Londonis maeti maha viimasedki lootused.

Otstarbekad pommivarjendid

Oleme siinkohal juba mitmel korral peatunud küsimuste juures, milliseid elanikkonnal vajalik pidada silmas seoses vaenlase poolt teostatava õhuterroriga kaitsetuile linnadele ja väikeasulaile. Oleme rõhutanud täieliku rahulikkuse vajadust igas, ka raskeimas, olukorras, soovitanud kutsevabadel inimestel, kes pole oma närvide üle täies ulatuses peremehed, lahkuda linnadest maale jne. Käesolev sõnavõtt ei taha korrata enam varem rõhutatut, küll aga viidata veelkordselt varjendite küsimusele nende jaoks, kes ametisolijatena jäävad igal juhul ja igas olukorras oma postidele linnas.

Kogemused näitavad, et majade all asuvad keldrid ei ole õieti mingid varjendid, vaid tähendavad tihtipeale veelgi suuremat ohtu. See on kehtiv ka Järva linnades asuvate keldrite suhtes, väljaarvatud loomulikult hoonetest eraldi asuvad võlvitud laega ehitised. Ja ometi on nähe, kus õhualarmi korral rutatakse just majade all asetsevatesse keldritesse, tavaline. Teisel juhul esineb nähteid, kus õhualarmi puhul inimesed valguvad linnast välja. Kuid ka seda moodust ei saa parimagi tahtmise juures pidada mõistlikuks, sest esiteks võib täiskasvanudki inimene sel viisil tundide kestel külmetuda ja selle tulemusel ohtlikult haigestuda, teiseks tuleb arvestada väikeseid lapsi ja noori, kellele sellised öised heinamaadele jooksmised otse hukatuseks.

Lähemal päevil on oodata vastavat korraldust varjendite rajamiseks majade juures asuvatesse aedadesse. Seesuguseid kaevik- või punkervarjendeid, milliste mõõtеd oleme juba varem avaldanud ühes andmetega lennukipommide jõu kohta, tuleb pidada kahtlemata kindlamaiks varjendite tüübiks meie väikelinnades. Vajalikku sügavusse (ca 2 mtr) kaevatud ja ülalt mullaga hoolikalt kindlustatud selline varjend on igal juhul killukindel. Kuid veelgi enam — hästi tehtud seesugune varjend peab vägagi hästi vastu ka kuni 100-kilosele pommile. Ja vaevalt meil tulebki arvestada enamail juhtudel raskemate pommidega.

Varjendite rajamisel tuleb aga pidada silmas, et nad ei asuks hoonetele, millised võivad variseda, liialt lähedal. Igal juhul on soovitav selles mõttes pöörduda enne kas kohaliku õhukaitse referendi või arhitekti poole, kes annavad kõik vajalikud juhised, mõõted ja andmed.

Arvestades õhuohu pidevat püsimist, tuleb pidada varjendite rajamist äärmiselt kiireloomuliseks ja küsimust võtta tõsiselt, ootamata vastavate määruste ilmumist. —sp.

Peipsi järvel hävitati Nõukogude rügement

Kahel ööl järgemööda ründasid ühe karistuskompaniiga tugevdatud Nõukogude pataljonid üle Peipsi jääkatte Saksa julgestuspunkte lääne pool Vaskuarvat, ühes asulas Narva jõe suudmes. Ründajad läbisid 12 korda hõreda julgestuspositsioonide rea ja tungisid kuni Peipsi järve põhjakaldani. Raskeis võitlusis, kus noored ohvitserid oma rünnakuhooga ja vanad idarindevõitlejad eriti silma paistsid, riivistati sissemurdnud vaenlase jõud, suruti nad rannikumaastikus kokku ja hävitati lõplikult. Meie suurtükiväe tõkketule läbi oli ründajal, eriti aga karistuskompaniil, juba järve jääl kaotusi.

Pärast võitluste lõppu loeti jääl, järve kaldal ja metsades põhja ja lõuna pool maanteed 403 langenud enamlast. Kuna osa langenuid on tuisu tõttu lume alla jäänud ja kuna ründajal pika rünnaku jooksul üle järve oli samuti kaotusi, kaotas see Nõukogude rügement vähimalt 500 surnut ja on seega tegelikult hävitatud. Saagiks saadi seitse tankitõrjekahurit, kaks keskmist granaadiheitjat, viis raskekuulipildujat, 13 kergekuulipildujat, 128 püstolkuulipildujat ja 137 püssi. Langenute hulgas oli ka Nõukogude laskurrügemendi ülem.

Selle tõrjevõiduga, mille eest võlgnetakse tänu ennekõike ühe Breemeni jalaväerügemendi grenaaderile, ühele „Feldherrenhalle" soomuslaeüksuse kompaniile ja ühele ratsaüksusele, aeti nurja enamlaste plaan tungida juba valmisseatud tugevamate jõududega üle Narva jõe alamjooksu ja püüda rünnata Saksa positsioone Narva juures lõuna suunast.

Sõjakirjasaatja G. W. Kruse

Eestis ja Lätis laiendati omamaise halduse võimupiire

Okupeeritud Ida-alade riigiminister andis rea tähtsaid määrusi

Berliinist, 17. 3. Okupeeritud Ida-alade riigiminister on andnud rea määrusi seadusandlikult tähtsail aladel, mis tunduvalt laiendavad omamaiste haldusorganite pädevust Eesti ja Läti kindralkomissariaatides.

Nende määruste teostamisel on Lätis omamaise halduse juhtimine usaldatud esimesele peadirektorile, kellel lasub ka üldine vastutus halduse juhtimise eest. Esimene peadirektor on õigustatud Saksa juhtkonna poolt avaldatud määruste raamides andma üldisi juhtnööre teistele peadirektoritele. Ta esindab omamaist haldust kindralkomissari ees, teostab ja avaldab seaduslikke akte. Läti esimeseks peadirektoriks nimetati kindral Dankers. Edasi korraldati omamaise halduse organisatsioon tiis, moodustades põllumajanduse ja puiduning metsamajanduse peadirektooriumid.

Uute haldusõiguste üleandmine omamaistele haldusasutustele on loogiline samm Saksa riigi poolt teostatavas süstemaatilises ülesehitustöös. See on usalduse ja praeguse koostöö väljendus, mis algas bolshevike terroriseaduste likvideerimisega ning eraomandi taastamisega saksa võimude poolt ja millele eesti ja läti noorus on vastanud vabatahtliku ja tunnustust leidnud sõdurliku panusega võitluses ühise surmavaenlase vastu.

Hiljem järgnevad edasised korraldused, mille eesmärgiks on valitsemisõiguste edasine üleandmine Eesti ja Läti kindralkomissariaatide omamaisele haldusele.

Õhurünnak Jäämerel

Hävitati 37 Nõukogude lennukit

Berliin, 18. 3. (DNB) Kaugelt põhjast tuleb teateid Nõukogude pommituslennukeile antud uuest raskest löögist. Need lennukid püüdsid tugeva jahilennukite kaitse all rünnata üht Saksa konvoid.

Juba enne kui vaenlase lennukid suutsid jõuda laevade lähedusse, peeti nad konvoi julgestuslennukite poolt ja kohale alarmeeritud Saksa jahilennukite poolt kinni ja sunniti astuma raskesse õhuvõitlusse. Seda võitlust peeti õhuruumis 6000 meetri kõrgusest alates kuni alla ainult paari meetri kõrguseni üle merepinna. Kuigi Nõukogude pommituslennukid oma seniste kogemuste põhjal hiljutistel lüüasaamistel üksikute rünnakurituste puhul olid võtnud kaasa harukordselt tugeva kaitse jahilennukite näol, pidid nad uuesti kandma raskeid kaotusi. Esialgsete teadete järgi mis siiani on sealt saadud, tulistasid Saksa jahilennukid alla kokku 37 vaenlase lennukit, mis on peamiselt pommituslennukid.

Meie jahilendurid Jäämere rindel näitasid selles võitluses üles erilist vahvust ja tublidust. Nii hävitas Tammelehise kandja kapten Ehrler 7 vaenlase lennukit üksteise järele ja saavutas sellega oma 131. õhuvõidu. Rüütliristi kandja ülemveebel Schuck hävitas samuti 7 lennukit ja tõstis oma võitude arvu 72-le, kuna ta kamraad, Rüütliristi omanik ülemveebel Norte tulistas alla 5 lennukit ja saavutas 70. õhuvõidu. Üks Saksa jahilennuk ei tulnud tagasi.

85940 mõrvatut

Madridist, 14. 3. Neil päevil Hispaania kohtuministeeriumi poolt avaldatud raamatust selgub, et kodusõja ajal mõrvati Hispaania bolshevistlikus osas tõestatud andmete põhjal 85.940 inimest. Siin on tegemist roimadega, milliste kohta kohtuministeerium korraldas juurdluse. Endastmõistetavalt ei ole siia hulka arvestatud rindel langenud bolshevistlikke miilitsaid ja sõdureid.

Argentiina päästis oma kulla

Vigost, 14. 3. Argentiina kullatagavarade äratoomine New Yorgist 1943. a. novembri algusest saadik omab USA-Argentiina diplomaatlikkude suhete katkestamise läbi nüüd tähendusrikkama tausta.

Järeldatakse, et Argentiina valitsus nägi juba tollal, silmas pidades püsivat pinget ja Roosevelti varasemaid blokaaditaotlusi, olevat ohus oma kullatagavarasid, milliste suurus ulatus 850 miljonile pesole. Kas Argentiinal aga õnnestus päästa kõik oma kulda Roosevelti küüsist, ei ole veel teada.

See ongi võrdlemisi ebaoluline, kuna Argentiina omab otseste põhja-ameerika investeeringute näol 400 miljoni dollari suuruses küllaltki tõhusat panti. Seda suurendab veel Argentiina võlg USA-le, mille suurus on kokku 320 miljonit dollarit.

Rootsi valmistab sünteetilist kummi

Stokholmist. Teadete järele Sundsvallist on rootsi kummivabriku „Ljungaverekeni" ehitustöödega jõutud nõnda kaugele, et märtsis võidakse katseviisil alustada sünteetilise kummi valmistamisega. Millal see turule jõuab, ei ole veel kindel.

Mandshukuo tahab tõsta magneesiumitoodangut

Hsingkingist, 14. 3. (DNB) Et edendada magneesiumitootmist, mis on lennukiteehitamise vältimatuks eelduseks, otsustas Mandshuuria tööstuse arendamise selts asutada mandshuuria aktsiaseltsi magneesiumi tootmiseks.

Rohutirtsud ja diplomaatia

Adanast, (DNB). Lähis-Ida ringhäälingu teatel on Indiasse saabunud Nõukogude lendureid spetsiaalmasinail, et teostada võitlust rohutirtsudenuhtluse vastu.

Saudi-Araabias ja Aafrika idarannikul on teatavasti samaks otstarbeks rakendatud inglise ja aafrika üksusi. On seda silmatorkavam, et Briti impeeriumi tähtsamas osas — Indias — rakendatakse selleks otstarbeks Nõukogusid.

Tshiili lakkab eksporteerimast toorrauda

Lissabonist. Tshiili kavatseb toorrauа väljaveo asetada keelu alla, et kõige pealt katta sisemaiseid vajadusi.

Tallinnas jätkub kultuurelu

Vastamata bolševike terorrirünnakule jatkub Tallinnas kultuurielu. Kõik kontserdid, mis olid hooaja kavas ja pidid tulema Estonia kontsertsaalis ettekandmisele, jätkuvad, kuigi need leiavad aset teistes ruumides.

Seejuures palutakse kõiki asjaosalisi kunstnikke end kohe registreerida Eesti Kutsekogude peaosakonnas „Puhkus ja Elurõõm." Lähemal ajal määratakse kindlaks konsertide ajaline kava.

Soome lükkas tagasi

Nõukogude Liidu vaherahu tingimused, tõendades oma üksmeelt riigi saatust otsustavates küsimustes

Helsingist, 16. 3. Kolmapäeval avaldati Helsingis teadaanne Soome riigipäeva istungi ja läbirääkimiste kohta teate üle, mille riigipäevale esitas Soome peaminister professor Linkomies. Teadaandes öeldakse, et pärast ühetunnist nõupidamist võttis parlament ühehäälselt vastu otsuse päevakorras edasi minna.

See soome riigipäeva otsus tähendab Nõukogude Liidu poolt esitatud vaherahutingimuste tagasilükkamist.

„Uusi Suomi" kirjutab oma juhtkirjas Soome parlamendis toimunud nõupidamise kohta: Ametliku teadaande järgi ühehäälselt vastuvõetud otsusega päevakorras edasiminekuks kiidab parlament heaks valitsuse otsuse. Soome rahvas seisab otsustunult selle otsuse taga, kuna, nagu leht edasi märgib, üksmeel on soome rahva praeguse aja üldine ja rõhutatud omadus, mis seda rohkem nähtavale ilmub, mida suuremaks muutuvad raskused. Jälle kord on tõeks saanud, et Soome oma elu otsustavates küsimustes ilma igasuguse välise surveta tegutseb kui üks rinne.

Oma kommentaarides viimastele sündmustele Soomes teatas Washingtoni riigidepartemang kolmapäeva õhtul: Meie oleme selgesõnaliselt teatavaks teinud oma seisukoha, et Soome loobuks sõdimisest ja lööks lahku Saksamaast. Teade, et soome on tagasi lükanud Nõukogude Liidu vaherahutingimused, saab — kui see õige on — tekitama Washingtonis suurt pettumust.

USA põllumehed peavad enam tootma

Vigost. Washingtoni sõjatoitlusamet pöördus tungiva üleskutsega USA farmerite poole, võtta end äärmiselt kokku 1944. a. tootmisplaani täitmiseks. Seejuures mõõnatakse, et raskused tööjõu hankimisel, väetisainetega varustamisel jne. lasevad karta suuri kitsendusi elatisvahenditega varustamise alal USA-s.

Suri kindral von Belov

Berliinist, (ON) Kindral Otto von Belov kes oli Saksa ja Austria-Ungari vägede ülemjuhataja Itaalia vastu 1917. a. sügisofensiivil, mille tulemuseks oli itaallaste tagasilöömine Pivea taha, suri 88 aasta vanuses. Tema vastaseks Itaalia poolel oli tookord marssal Badoglio. Lahkuna omas Pour le mérite aumärki, mis oli ülimaks tunnustuseks eriliste teenete eest esimeses maailmasõjas. On huvitav meenutada, et nii kindrali vanavanaisa, vanaisa kui ka isa kandsid kõik sama aumärki.

Üht viljaliiki on võimalik normitäitmisel asendada teisega

Paljud talupidajd pole veel teadlikud sellest, et üksikuid viljaliike saab asendada teistega ja seda teatavas vahekorras.

Vastava kokkuleppe põhjal kindrallkomissariga saab käesoleval majandusaastal viljaliikide asendamist viia läbi ainult valiavanema sellekohasel loal.

Toiduvilja asendamisel üks kilo toiduvilja vastab 1,1 kg. odrale või 1,2 kg. söödaviljale. Ühele kilole odrale vastab 1,2 kg. söödavilja või 0,9 kg toiduvilja. Teiste söödaviljade asendamisel vastab ühele kilole söödaviljale 0,8 kg. toiduvilja või 0,9 kg. otra.

Õppejõud abistavad noorte malevaid töökohustuse läbiviimisel

Haridusdirektori poolt on koolinõunikkudele tehtud ülesandeks abistada Eesti Noorte kohalikke malevaid noorte töökohustuse täitmisel, olles Haridusdirektooriumi esindajaks nimetatud malevate juures.

Eesti Noorte malevate sellekohasel soovil määravad maa- ning linnakoolivalitsused neile abijõududeks noorte töökohustuse läbiviimiseks õppejõude koolidest.

Suurrünnak Narvale tagasi löödud

SS-PK. 8. märtsi hommiku poolel alustasid bolshevikud suurrünnakut Narva sillapeale. Esimese rünnakpäeva varahommikul järgnes õhurünnakule peaaegu vahetult raskeimate relvadega läbi viidud maruline tuli. Kui nõukogud lõpuks tugevate soomusjõududega saksa positsioonidele ette tungisid, uskusid nad, et saavutavad kindlasti kiire edu. Pealöök oli suunatud Ida-Narva lõunalõigule. Siit kavatses vastane edasi tungida mööda jõe idakallast ja seega sillapea kokku rullida. Alles siis pidi järgnema rünnak jõe lääne-kaldal asuvale linnaosale. Üks alguses taoteldud tankide läbimurd riivistati ja likvideeriti vastulöögiga Saksa suurtükiväe hästitabava tule abil ja SS-brigaad Nederlan'i vabatahtlike südika pealetungiga. Esimese 24 tunni jooksul oli puruks tulistatud juba 22 nõukogude tanki. Ühe tankiküttide üksuse oberscharführer Wild paistis eriti silma 12 vaenulise tanki hävitamisega. Lõunatundidel saksa stukade poolt läbiviidud rünnakud viisid bolshevikud lõplikult segadusse. Ka nende poolt järgmisel päeval ette võetud katsed saksa sillapead hävitada nurjusid siia rakendatud noorte germaani vabatahtlike valvsuse ja vastupanujõu tõttu.

SS-sõjakirjasaatja Peter Jäntsch.

Pärgade asetamine Tallinna kangelaskalmistule

Neljapäeval toimus Tallinna Kangelaskalmistul ööl vastu 10. märtsit enamlaste terrorirünnakul langenud sõjaväelaste matmistalitus ühes pärgade asetamisega. Kalmistu väijakule oli rivistatud aukompanii

Esimesena asetas pärja Tallinna standortskommandant, kes pidas ka lühikese järelehüüde langenutele. Järgmisena asetas pärja kindralkomissari SA-Obergruppenführeri Litzmanni nimel SA-Standortführer Mentsel, siis Tallinna linnakomissar SA-Oberführer Walter, Eesti Omavalitsuse Juhi nimel asetas pärja kohtudirektor O. Öpik.

Pärast pärgade asetamist mälestati langenud kangelasi aupaukudega ning orkester mängis leinaviisi.

PILT

Mitte üksi lauletustes ja lauludes ei ole see nii, et üks pilt hakkab elama silmade ees, kui teda vaatad. Ka tegelikus igapäevases elus võivad pildid saada elavaks, kui tulnuks neisse kusagilt kaugelt liha ja verd.

Vaatad ja vahid tüki aega tuttavat kuju ja ta huulte ümber ilmub naeratus, silmad elustuvad ning palgele tuleb puna. Lõõd just kui kartma rõõmu pärast, et viimati hakkabki rääkima. Veel üks hetk ja raam ei pea enam kuju kinni.

Võib öelda, et praegu on piltide ajastu. Elusaid inimesi on suur hulk kodust ära. Kes on küüditatud, kes sõjaliinil, muist jäljetult kadunud ja teised jälle magavad võõras mullas. Igal juhul on sõda selline suurvõim, kes inimesi lahutab ja perekonna üksikud liikmed pillub kui laastud iga maailma kaare poole laialt.

Kõiki kaugelviibijaid, teadmata kadunuid ja mulla all magajaid asendab nüüd pilt. Nii hea või halb kui too ülesvõte ehk joonistus ka ei ole, aga ta on kellegi asemik, keda ennast ei ole kodus. Kes on vahest juttu ajanud ühe võõra sõduriga ja on pärinud ta perekonna, naise ja laste järele, kohe löödi taskuraamat lahti ja toodi välja pilt. Väike poiss või tüdruk siputab jalgu ja vahib imestunud pilguga ilma. Isa aga on uhke ja ütleb, et ma pole ise teda näinudki. Ei ole puhkusel olnud, aga mulle saadeti pilt.

Ja kõik nood miljonid sõdurid väeliinil toidavad oma silmi ning südameid kõhna koduse toiduga, et vaatavad pilti. Elavat ja elusat inimest ei ole lähedal, keda võiks suruda vastu rinda. Samuti toimivad ka kodusolijad. Kui ei ole viimast ülesvõtet käepärast, ehk ei olegi säärast olemas, siis koogitakse kusagilt välja mõni ammune foto ja lüüakse laua peale vaatamiseks. Lapsed teevad nalja ja ütlevad küllatulnud tädile: „Kae, meie papal omma pika vuntsi.“ Kas pikad, lühikesed ehk sootu ilma, aga see ei loe. Peaasi, et pilt on olemas.

Kuigi meie ei ole katoliiklased ega mõnesugused õigeusulised, oleme just olude sunnil hakanud pilte ja kujusid austama. Need pole pühakute omad, mida meie taskus kanname ja mis ehivad meie seinu ning lauda, on aga nende meie armsate mälestusesemed, kes meist on kaugel ja ometigi nii lähedal.

Üks ema näitas mulle oma poja pilti, kes oli ära viidud Venemaale. See oli alles kunstitöö. Pisike, grupiülesvõttest halvasti välja lõigatud päevapildijupp. Kõrvalseisva mehe kõrv oli selgesti näha ja ka veidike nägu ning habet. Ise tähendas, et koolilaps olevat valesti lõiganud; ega mina ei hakka ümber tegema. Lõikan viimati Ruudile armi

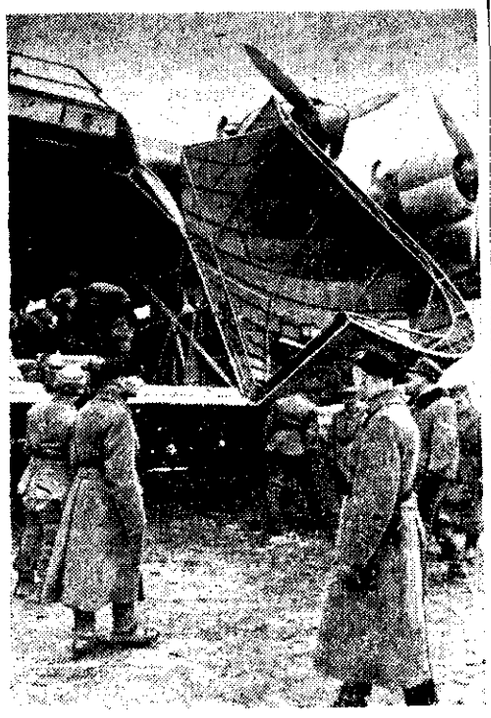

Pildike ühelt järelveo-lennuväljalt idas. Laadimistööde juures on väga tähtis kiirus (NSKK.-s. Perner Wb)

näosse. Pani foto jälle tagasi lauluraamatu vahele, kus oli selle talismani õige koht.

Nüüd ma pean jutustama, mis kord juhtus reisul.

Sõitsin rongis. Rahvast oli palju ja ruumi vähe. Keegi astus, kas kogemata või meelega, teisele reisijale jala peale ja sünnitas loomulikult kõvasti valu. Haigetsaanu pani sõimama ja seletas, et tema jalad ei olevat trotuaar, mida mööda iga mees võivat vabalt käia. Teine vabandas suure kitsikusega, mis vagunis valitseb. Aegamööda läks valu üle ja vagunisse asus rahu. Korraga hakkas ülevalt alla tulema üks kõva kolin, ja midagi üsna suurt kukkus tollele mehele pähe, kes astus teisele varvaste peale.

Üks suur maal või pilt koguraamiga pääses kiires korras pakkide vahelt lahti ja muudkui lendas. Selgus kummaline lugu. Oli tolle mehe maal, kellele astuti jala peale ja kes sellepärast hakkas sõimama. Pilt oli saanud elavaks, tuli riiulilt alla ja maksis kätte ülekohtu eest, mida tehti tema omanikule ja peremehele. Rahvas, kes istus ümberringi vagunis ja kes kõike nägi ning kuulis, mis sündis, hakkas tasapisi muigama ja naeratama. Niisugusel korral ei oskagi muud teha. Mehed ise olid ka lepitatud. Üks sai pähe, teine jala pihta . . .

Keegi võttis niisuguse asja üles ja tegi ettepaneku, et näidaku pildi omanik, mis maal tal seal paberi all raami sees on, et saaks vaadata tarka nägu, kes tuleb ja annab kohe pähe. Oli küll veidi vastu, aga aja viitmiseks, nagu ta ise ütles, keris siiski paki lahti. Tuli nähtavale naisterahva suur portree, maalitud, mitte päevapiltniku poolt võetud ja tehtud. „Naise pilt“, ütles mees. „On ta ära küüditatud või surnud?“ küsiti reisijate ridadest. „Kumbagi ei ole. Elus ja terve.“ „Miks te siis pilti veate, las naine ise reisib?“ „Oli linnas, nüüd viin maale. Ehk pommitavad viimati katki.“

Nüüd läks vagunis jutuks lahti. Arvati, et on vist väga kuri proua. Kui ta juba pildina oskab lüüa, mis siis veel elusalt rääkida. Hoiab meest rängasti. Ei luba, kui keegi talle astub varba peale. Ja ikka nii edasi kõndis jutt läbi sõitjate ridade.

Mees, ära kuulanud rahulikult kaasreisijate arvamusi, sidus maali uuesti paberisse ja lausus: „Panen paberi ümber, muidu hakkab rääkima ja teile kõigile vastama, siis alles kuulete. Minu naine juba ei otsi sõnu mööda tühje taskoid.“

Pilt läks üles oma kohale. Ta ei tulnud enam alla arveid õiendama. „Aga nüüd ma näitan teile ühe teise inimese pilti. See on tal oma ema kõrval. Ülgugi, et on poiss, pehme südamega ja vähese jutuga, võitleb rindel kusagil. Ammu pole saanud kirja. Vahva, mis vahva igatpidi.“

Selle kõne peale algas kohe piltide näitus. Mitmed taskud avasid oma saladused. Terved novellid, romaanid ja kurbmängud tulid päevavalgele. Pildid kõnelesid ja jutustasid jutte, mida oli vahest valus kuulata. Ka mina võtsin näitamisest osa. Pidin andma oma jao. Tuli seletada, kus kohal umbes võiksid viibida minu südamelähedased sõbrad. Ja siis arutati ühes koos, kes sealt kaugelt kord jõuavad koju tagasi? Ja missugusena nad tulevad? Aina imestada võis, kui palju oli siiski ühes ainsas vagunis piltide kummardajaid ja austajaid. Ei ole sugugi vaja suud lahti imestada ja käsi laotada selle üle, kui loed ja kuuled, kuidas suurtes pildigaleriides inimesed tundide viisi istuvad maalide ees ja vahivad ning vahivad kunstitööle näkku kuni see hakkab mõjuma ja saab silmade ees elavaks. Ning isegi võib haarata südant.

Üks asi aga, mis riivab ja pundutab südant, see kindlasti toob endaga kaasa rahu, lootust, hellust ja elutahet. Pilt, mida meie vaatame, kõneleb meile üht keelemurret, millest saame väga hästi aru. Ja see jutt käib nii: Mina olen vaid üks pilt, üks maal. Sina, kes sa mulle otsa vaatad, oled elav inimene, oled liha ja veri. Süda sul lööb vabalt ja kindlalt. Kasuta oma aega ja oma päevi, ela, armasta, võitle ja kannata! Võid vahest ka nutta. Ega sest pole viga midagi. Pildil ei ole pisaraid. Tuleb aeg, võib-olla alles kangete aastate pärast, muutud ka sina pildiks. Siis, siis on aega puhata ja elada pildi elu. Nüüd on võitlus käimas.

Jaan Lattik.

Eile veel muda ja pori . . . Täna po.lteist meetrit lund. Langevarjurid võitluses jää ja lumega Itaalia rindel. Üks löögirühm teel. (PK.-s. Seeger Wb)

Eesti on Euroopa eelpostiks

„Münchener Neueste Nachrichten'is“ ilmus hiljuti alljärgnev kirjutus Eesti kohta:

Eesti omavalitsuse poolt äsja väljakuulutatud üldine mobilisatsioon kutsub üles välkest põhjamaa rahvast kodumaa kaitsele igipõlise idavaenlase vastu.

Ei ole esmakordne, et eestlus on asetatud eelpostile, mida pidevalt on saatuse sunnil ehustatud, ja rahvas on pidanud kaitsma oma olemasolu ning rahvuslikku tulevikku idast tuleva surve vastu. Nii pidi sel tumedal talvel a. 1918. 25 aasta eest, kõigi Läänemere rannal asuvate rahvaste olukord paistma enam kui ohustatuna. Juba olid bolševikud alustanud rünnakut Narva all väljaõpetamata ja ettevalmistamata Eesti üksustele. Oli julgustükk nendele rünnakutele vastu astuda, sest see ettevõte näis olevat sootuks väljavaatetu. Siiski tehti seotsus. Ei puudund tookord mehi ega tunnetust kõigil eesti ja saksa kaasmaalasil, et sõda on olnud selle maa seaduseks, niikaua kui tuntakse meie ajalugu. Võitlus ja sõda — need on selle maa seaduseks.

Seda on eestlased küllalt kogenud oma ajaloo kestel. See oli nii enne sakslaste siiatulekut 13 s jandil, kui see maa-ala avati läänemaisele kultuurile. Tookord olid sõjakad eestlased ühed kõige rohkem kardetud meresõitjad kogu Läänemere rannikul. Sakslaste maavallutamise järele teab ajalugu kõnelda pidevaist ühiseist sakslaste ja eestlaste võitluseist idavaenlase vastu, 1242 aastal võitlesid nad vapralt Peipsi jäät. Ei ole oluline, et lahing kaotati, on oluline, et juba tolial võitlus ida vastu oli eestlaste jaoks endastmõistetav. Teisiti ei olnud see ka ordumeister Plettenbergi ajal. Kaasaegsed allikad teatavad arvukaist talupoegade üksustest venelaste vastu, kes 1571 aastal tagajärjetult piirasid Tallinna. Põhjasõja ajal kui venelased maad laastasid, olid selle kaitseks moodustatud Eesti miilitsaüksused.

Ka 25 aasta eest oli eestlaste saatus jälle võitlus. 1918/20. aasta sõja tagajärjeks oli omariikluse saavutamine. Seega polnud aga selle maa probleemid veel mitte lahendatud samuti nagu see polnud kogu pärastmaailmasõja-aegses Euroopaski. Erapooletus, mida katsus kõikjal pidada väike aga majanduslikult ja riiklikult hästi juhitud Eesti riik, osutus pikapeale läbiviimatuks, sest just see kõigekülgne erapooletus ei vastanud tolle maa seadusele.

Eesti Vabadussõda a. 1918 — 1920 oli ühe euroopa rahva võitlus euroopavaenulise ida vastu, kelle tõelist nägu neis mais õigesti tunti. Vähimalt ei ole eesti rahva terve instinkt kunagi nimetanud oma teadvuseet seda tunnet, et ida suur kalju võib langeda iga hetk Eesti õitsvaile kultuuriaasadele. Kakskümmend aastat kahe maailmasõja vahel on osutunud vaid hingetõmbamiseks. Üheaastane bolševike vahemäng a. 1940/41 avastas õudseimal kombel, milline hädaoht ähvardab maad, kui õnnestub ida sissemurd. Tänapäev on taas võitluste aeg ega puudu jällegi mehi, kes vabatahtlikult saksa sõdurite kõrval haarasid relvad. On taas sama olukord ja sama kohustus. Eesti rahvuskangelane Kalevipoeg seisab veel tänapäev vaske valatult Tartus näoga itta ja ikka samakejäänud kohustusele annab sügava väljenduse üks kiri 14. aastasajast Lüübeki linnalt Tallinnale: „Teie isade ja poegade, vendade ning sõprade verega on niisutatud seda maad korduvalt nagu ilusat aeda.“

Vaenlase langevarjurite toetamise eest sunnitööle

Tallinna erikohtus oli arutusel abielupaar K-de ja V-de asi vaenlase langevarjurite toetamise asjus.

Läinud sügisel oli ühelt enamlaste lennukilt alla hüpanud kaks Eestist pärit ja siit 1941. a. vabatahtlikult Nõukogude Liitu läinud erariides langevarjurit. Pärast allahüpet olid nad läinud abielupaar K-de poole, kes elasid ühe langevarjuri ema läheduses. K. naise abiga oli langevarjurile võimaldatud emaga kokkusaamine.

Mõni päev hiljem olid langevarjurid otsinud üles ühega neist sugulases oleva V-de abielupaari ja palunud neilt peavarju ning toitu. Abielupaar V. oligi seda neile võimaldanud ja varjanud neid kaks päeva oma heinaküüni lakas.

Seile vaenlase langevarjurite vastuvõtmise eest määratigi kohus kolm kaebealust sunnitööle, kuna põllumees K. pääsis vanglakaristusega, kuna ta otseselt banditte polnud toetanud, neist aga ometi politseile polnud teatanud.

Sõjakorjanduse häid tulemusi

Neil päevil toimus Läänemaal põllumajandusliidu Ridala valla nõukogu koosolek, kus arutuse alla tulid sõjakorjanduse teostamisega seoses olevad küsimused. Nagu selgus, on korjandus andnud Ridalas üldiselt silmapaistvaid tulemusi. Vald on jaotatud üldse 17 piirkonda ning seniajani on ühest ainsast piirkonnast kogutud — 2750 marka, 570 kg nisu, 1300 kg rukist, 160 kg otri, 105 kg herneid, 2 mullikat, üks lammas, 11 kana, 275 muna, 28 käterätikut, 2 voodit ning arvukalt sokke, kindaid, pesu ja muud kraami. Ridala kalurite poolt on peale seile annetatud 2,5 tünni soolasilku. Annetajate hulgast võiks esile tõsta lesk-perenaine, kes koos tütrega annetas 600 kg rukist ja mullika, kuna üks peremees annetas 300 kg vilja, selle hulgas 100 kg nisu, 100 kg otri, ja 100 kg rukist. Peale eelpoolmärgitud annetuste on ühe kohaliku elaniku poolt annetatud veel autokoorem puid.

Nagu annetajad rõhutavad, on neid virgutanud selleks eriti enamlaste terroririünak Tallinnale, mis mõjunud kõikidele masendavalt.

Esimene saadetis sokke rindele

Majandus- ja Rahandusdirektooriumi juures töötav Keskus Eesti Käsitöö alustas hiljuti ulatuslikku sokkide kudumist rindevõitlejate jaoks. Esimene suurem kogus sokke valmistati Majandus- ja Rahandusdirektooriumi naisametnike poolt ja saadeti neil päevil Eesti Rügement „Tallinna“ käsutusse.

Kättejõudnud sokkide eest avaldavad rügemendiülem, ohvitserid ja meeskond sooja tänu nende kudujaile tänades oma kirjas eriti selle esimese tervituse eest isamaad armastajailt tublidelt naistelt, kes oma vaba aja on pühendanud rindevõitlejate varustuse täiendamiseks. Sõdurielu karmis ümbruses ei saa olla ülevamaid silmapilke, kui asitõendite esitamine ühtekuuluvuse kohta rinde ja koduste vahel — märgitakse nim. kirjas.

Järgmine kogus valminud sokke on Keskus Eesti Käsitöö poolt üle antud kindralinspektorile edasi saatmiseks rindevõitlejaile.

Keskus Eesti Käsitöö palub kõiki neid, kes lahkesti võtsid materjali sokkide kudumiseks, tuua ära valmis esemed võimalikult kiiresti et saaks need edasi toimetada. Ühtlasi palutakse tuua tagasi ka kudumata jäänud lõng, kui muutunud asjaolude tõttu pole võimalik kududa seda sokkideks.

Rakveres avamisel sõjaväehaigla

Rakvere arstide poolt on astutud samme Eesti sõjaväehaigla asutamiseks, mis on tulemusi annud. Vastav luba on kindralinspektuurist juba saadud.

Haigla, mille suurus on 50 voodit, hakkaks töötama sise-, nakkus- ja väikekirurgiliste osakondadega. Arstidena praktiseerivad kohalikud arstid ja ainult õed, põetajad, perenaine ja majandusülem on palgalised.

Haigla sisustus loodetakse saada annetuse näol. Osa sisustust nagu voodid on juba olemas. Muidu on haigla majandajaks kindralinspektuur ja ta kuulub Rakvere sõjaväeringkonna juure.

Führeri päevakäsuga 30. jaan. k.a. asutat. aumärk võitlemise eest bandiitide jõukude vastu. Seda antakse vapruse eest võitluses jõukudega, kusjuures ette on nähtud kolm astet: pronksist, hõbedast ja kullast märgid. (Weltbild)

ÜLEJOOKSNUD

N. Liidu eestlase jutustus

„Mobiliseerimisel koondati Nõukogude Liidu eestlased töökolonni ja saadeti metsatöödele Novo-Sibirski oblasti. Sinna tuli rohkelt ka venelastest ja teistest Nõukogude Liidu rahvustest koosnevaid töökolonne. See oli lausa suunitöö, kus algas kohe määratu surevus. Peamiseks põhjuseks oli, et toitu anti otse võimatult vähe — 600 grammi leiba ja üks kord supivett päevas. Tööd aga nõuti palju — iga mees pidi üles töötama päevas 6 ruummeetrit küttepuid. Kes seda ei suutnud, selle toidunormi vähendati veelgi. Riietust meile mingisugust ei antud. Räbalates nagu meie sinna läksime, nii seal kogu aeg ka olime. Paljud langesid lausa külma ohvriks, kuna talvel oli kohutav pakane. Mis puutub nüüd arstiabisse, siis sellest ei maksa üldse rääkida.

Sealt toodi meid ära maikuus 1943. Siis korjati ära kõik vähegi tervemad mehed, kes võisid kuidagi olla kõlbulikud sõjaväe teenistuses. Isegi pooleldi invaliidid, kes jalgu järel vedasid või puudusid mõned sõrmed, toodi sõjaväkke. Nii kaotasin ka mina metsatööl õnnetujuhtumi tagajärjel ühe sõrme, kuid vaatamata sellele loeti mind sõjaväkke kõlbulikuks. Meie asemele metsatöödele toodi naisi, kes olid selleks mobiliseeritud ning sõjaväest vabanenud täielikke invaliide, kes enam kuidagi ei kõlbanud sõduriteks.

Meid toodi ühte eesti tagavarapolku, kus saime teha õppusi umbes kuu aega ning siis saadeti eesti diviiside täienduseks Velikije Luki alla. Välja sõitsime tagavara polgust juunikuus ning teekond kestis umbes nädal aega. Mitmel puhul tee peal suleti kõvasti kinni uksed ja aknad, et ei saaks välja vaadata. Mis neil meie eest varjata oli, seda ei tea.

Velikije Luki juures algasid jälle õppused ning 22. jaanuaril 1944a.. toodi meie polk eesliinidele. Saime seal olla vaevalt 3 päeva ilma lahingut löömata, kui algasime liikumist sama teed tagasi. Meile püüti kogu aeg selgeks teha, et ülejooksjaid tabab sakslaste poolt toores piinamine ja näljutamine. Mina otsustasin põgeneda bolshevike juurest sakslaste poolele. Ning polguosade liikumisel tahapoole, jäin neist maha, varjusin metsa ja põgenesin siis läbi rinde. Bolshevike valvepostid pidasid mind küll paaril korral kinni, kuid ütlesin, et otsin oma polgu staapi, siis mind eriliselt ka ei kimbutatud. Ülemineku juures sakslased korra tulistasid kuulipildujast, kuid tõstsin siis käed üles ja hüüdsin, et soovin üle tulla, mis peale ka lõpetati tulistamine ja, kästi nende juurde tulla, mida ka tegin. Nüüd anti mulle hästi süüa ning koheldi väga hästi. Pealegi korraldati, et sain juba kiires korras sõita Eestisse.

Mis puutub toitlustamisse nõukogude armees, siis on see muutunud viimasel ajal veelgi viletsamaks. Uuest aastast vähendati leivanormi veel 200 gr. võrra ja nüüd antakse veel vaid 600 grammi leiba, peale selle hommikul ja õhtul liitri osa vesist suppi, milles ujuvad külmavõetud kartuliviilud. Peale selle saime 25 gr. suhkrut ja 20 gr. mahorkat päevas. Muud midagi ei antud.

Riietuse alal kannab igaüks seda mis kätte juhtub — mingit korrapärast varustamist nõukogude väes ei tunta.

Nüüd aga olen ülimalt õnnelik, et olen pääsenud sealt tulema ega taha mõteldagi enam sealse elu peale.“

Küsimusele elust enne ja pärast bolshevistliku režiimi saabumist vastas ülejooksnu:

„Enne võimu haaramist bolshevike poolt elasime omaette taludes ning saadused toimetasime läheda asuvale turule. Eestlasi oli selles ümbruskonnas üsna rohkesti, samuti elas seal lätlasi. Läbisaamine oli hea. Pikapeale asutasime sinna kooli, kus siis nooremad õppisid kirjatarkust ning ehitasime ka luteriusu kiriku. Seal jutlustas kohalik kooliõpetaja. Varsti pärast Nõukogude korra tekkimist, kõrvaldati kirikust kellad ja altar ning asemele rajati punane klubi, kus siis korraldati miitinguid ja tantsuõhtuid.

Mina võtsin omale ka talu, mille suurus oli 15 ha, sellest suurem osa põllumaa. Mul olt kaks tööhobust, kolm lüpsilehma, 15 lammast ja tavaliselt pidasin kolm siga.

1930 a. algas kolhoosi ajamine. Olime küll kõik selle vastu, kuid siis hakati tarvitama vägivalda. Neli jõukamat peremeest meie külast viidi minema ja nad jäidki teadmata kadunuks. Peale nende arreteeriti veel mitmed, kuid need said pärast karistuse ärakandmist tagasi tulla. Eks siis olime sunnitud koonduma kolhoosi, kuhu astusime 33 perekonnaga. Nüüd pidime lõhkuma maha kõik oma talud ja need ehitama üles ükshteise lähikonnas, millega moodustasime venepärase küla. Meie kolhoosil oli 700 ha põllumaad.

Kolhoosile pidime ära andma kõik oma hobused ja osa teisi loomi, kuna mõned üksikud loomad jäid veel esialgselt oma pidada. Kuid nende pealt pidime maksma ka suuri maksusid. Nii tuli ära anda iga oma lehma pealt aastas 265 liitrit puhast piima. Kolhoosil oli 15 lehma ja see piim tuli viia tervenisti piimavabrikusse, kuhu oli 15 mk. Vastutasu midagi ei saanud.

Iga kolhoosi liige sai teatava töönormi täitmise eest ühe päeva, mille eest siis maksti aasta lõpul välja umbes 30 kopikat tööpäeva kohta. Nii tuli rahaline palk aastas mehe kohta umbes 100 rubla. Samal ajal aga, kui poest oleks õnnestunud paari saapaid osta, oleks nende eest tulnud maksta vähemalt 50 rubla, kuna vabaturul oli saabaste hind veel mitmekordselt kallim. Seega aastapalga eest ei saanud tegelikult paari saapaidki. Üldse poest midagi osta ei saanud. Kõik tegime ise. Nii kudusid naised linadest ja villadest ise riided niipalju kui jatkus ja need õmbles valmis kohalik rätsep. Jalatsid sai sel kombel, et tuli kõrvale panna salaja mõni loomanahk ja seda siis parkida kuidas keegi igaues mõistis. Sellest siis õmmeldi endale ja perekonnale pastlad.

Toidu saime kolhoosist, kuid sedagi õige napilt. Nii sain perekonna peale aastas 300—400 puuda vilja ning selle jagamine toimus ka ainult kord aastas, pärast rehepeksmist. Peamise toidu moodustasid ikkagi kartulid, mida saime oma põllult, mille suurus oli pool ha.“

Küsime, kas viina ka aeti?

„Jaa, aeti küll ning selleks kasutati peamiselt kartuleid. Selle põhjuseks oli, et viina osta ei jõudnud ning seepärast pidi seda ise valmistama. Erilisi takistusi selleks ei olnud ning viinaajamine sündis pooleldi avalikult.

Mida aga rängalt karistati, oli vargus kolhoosi põllult. Juba viljavihu varguse eest määrati kuni 10 aastat sunnitööd. Tavaline karistus oli aga 2—3 aastat vangistust. Eraomandi varguse eest peaaegu üldse ei karistatud ning see ametivõimusid pea üldse ei huvitanudki.

Üldiselt käisime pooleldi paljajalu ning närudes. Mida aga meil ohtralt jagati oli isesugune poliitiline kihutustöö. Järjekindlalt peeti klubiruumes miitinguid, kus kõnedega esinesid ikka väljaspoolt tulnud venelased kõnemehed ning neile järgnes ikka tantsuõhtu, millest võtsid osa nooremad kolhoosi töölised.

Kolhoosi elu muutus üldse aastaaastalt ikka viletsemaks.

Kui siis puhkes sõda, läks elu järsult veelgi raskemaks. Nüüd võeti riigile juba kogu vili ning endi toitlustamiseks jäi ainult veel kartul, millele lisandusid vähemal määral varastatud viljapeotäied.“

„Kas tuli paratamatult kolhoosilt võtta, et elu sees hoida?“

„Jaa, see aitas suurest hädast üle. Kes ei julgenud suurte karistuste kartusel varastada, see nälgis juba lausa. Sain viimase kirja kodust möödunud suvel ja siis kuulsin, et seal valitsevat juba täielik nälg Nüüd aga on olukord kindlasti veelgi viletsam ega julge mõteldagi, kas mu omastest keegi ongi veel elus.

Tagala piirkonnas liikudes ei näinud sealgi eriliselt rohkesti sõjaväge. Nagu paistis, olid kõik vähegi sõjaväkke kõlblikud mehed koondatud rindele.

Üldiselt valitseb kõikjal tülpimus, kuid mehi ajavad surma ikkagi vaid poliitiliste juhtide relvad, kes liiguvad taga. Samuti aga hirmutatakse ülejooksmise eest kogu aeg korrates, et ülejookstes tabab igaühte metsik piinamine ja toores kohtlemine.

Ja kuna nõukogude inimestel ei ole aimu olukorrast väljaspool N. Liitu ja seda juttu piinamistest alatasa pähe tuubitakse siis hakataksegi seda paratamatult uskuma ning bolshevikud võitlevad sõna tõsises mõttes kahe tule vahel olles lootusetult ja alistunult kuni lõpuni.

Kolmas rünnakupäev

SS—PK.— See on nendest rasketest lähivõitluspäevadest, mis Eesti SS-vabatahtlikul diviisil Narva võitlustes läbi teha tuli. Diviisi ülesandeks oli vaenlase sillapea likvideerimine jõe läänekaldal, soode, metsade ja üksikute asulate vahel. Ligi kahe kilomeetri pikkuselt oli Narva jõgi põhja pool Narva linna vaenlase käes, samm-sammult tuli see ägedais kaevikuvõitlusis võtta, sest vaenlane oli enamiku vallutatud maa-alast punkreid, kaevikuid ja tunneleid täis uuristanud, mida võis vallutada vaid grenaderi käsigranaadi ja püstolkuulipildujaga.

Kahel eelneval päeval oli edukates, kuid äärmiselt visades ja ennastsalgavates võitlustes bolshevike käest rebitud esimene kindlustusvöönd ja umbes 800 meetrit jõe kallast. Pääle selle võtmist jäi vaenlase kätte küll veel kaks asulat, kuid olukord oli siiski selge — vaenlase sillapea oli määratud hävitamisele. See võis küll nõuda robkeid pingutusi, kuid tulemuses polnud kahtlust, sest vaenlase järelvedu võis toimuda ainult öösiti ja ka siis meie raskekuulipildujate tule all. Sissepiiratud bolshevike sillapea sisaldas aga vaid enamlaste eliitüksusi ja need ei mõtelnudki alistumisele.

Tormisel ja tuisusel varahommikul võtab ühe rügemendi teine pataljon pealetungil lähtepositsioonid üle, et alustada rünnakut. Pärast tugevat granaadiheitjate, jalaväekahurite ja patareide tule ettevalmistust algab kell 4.30 meie pealetung. Aeglaselt, kuid kindlasti sunnitakse bolshevikud oma positsioonidel taanduma. Meie grenaderid on lähivõitluses vaenlasest kaugelt üle. Vaatamata visale vastupanule lahkub vaenlane kaevikuist, oma langenuid maha jättes.

Kuues kompanii kannab nüüd kogu pealetungiraskust. Soisel, kinnisel metsamaastikul surutakse vaenlane ikka enam ja enam tagasi. Sedakorda ei lasu meil küll vaenlase patareide ja kogupaugukahurite tuli, seda põrgulikum on aga vaenlase kergete granaadiheitjate, mürskude sadu. Samm-sammult, hüpe hüppelt tungib kompanii kiiluna ette, kindlustab end mõne kuulipildujaga küljelt ta tungib vastupanu murdes üha edasi. Mets meie ees ja taga muutub tüüpiliseks lahingumaastikuks, murdunud, kroonideta tüved mullast ja püssirohusuitsust mustunud lumi, siin ja seal vaenlase langenuid, relvi, verd. Välkkiiretes hüpetes mätta tagant teise taha — nii läheb see edasi, *tähele panemata jättes igal pool lõhkevaid* granaate, oma kuulipildujatega alla surudes vaenlase automaatrelvade tuld, suudetakse 500 meetrit vaenlase maa-alale tungida. Kahurväe vaatleja rünnaktipus katab vaenlase positsioonid patareide tulega, et teda segada ja talle mitte aega anda enda kogumiseks.

Suurtükiväe tuld juhib noor leitnant, kelle tublidust ja vaprust tõendab Saksa Rist Kullas ja mõlemad Raudristid. Hetkeks ki ei pane ta kaarti käest ja ta raadiotelegrafist on pingultatud tähelepanu. Kell on täpselt 9, kui vaatleja karjub telefoni:

„Vaenlane alustab vastrünnakut!"

Mõtte kiirusega libiseb leitnandilt käsk: „Runt 68 katta kogu üksuse kergete patareide tulega!" Juba on korraldus eetris, funker patareide juures annab tulekäsu edasi relvadele ja mitmekaliibrilised mürsud vihisevad vaenlasele kaela, 3—40 meetrit meie meestest. Kitsas, lage väli meie ja vaenlase vahel küntakse sõna tõsises mõttes üles, paarisaja meetrt pikkusele ja sajaviiekümne meetri laiusele väljale langeb sadandeid mürske. Tulemöllu keskele tärisevad meie kuulipildujad ning kui kahurvägi lõpetab tulistamise, ei liigu seal ükski bolshevik...

Meie rünnaku tipp korraldab ridu, ja püüab pisut kaevuda. Kohati katkenud telefoniliinid parandatakse ja tuuakse järgi uut laskemoona. Meie granaadipildujate ja jalaväekahurite vaatlejad otsivad üles paremad vaatluskohad. Kahurvägi tulistab häirimistuld piki jõekallast kulgevale maanteele, meie rünnaku esialgsele eesmärgile. Samuti püüab leitnant oma kergete patareidega hävitada võimalikult palju vaenlase granaadiheitjaid, raskekuulipildujapesi ning sundida vaikima vaenlase üksikuid siinpool jõge olevaid tankitõrjekahureid, mis tulistavad meie ründavaid grenadere.

Vahepeal jõuab kätte pärastlõuna ja keskpäevgi. Kuuenda kompanii ülemale saabub käsk — rünnakut jatkata! Ta saab täiendust kõrval võitlevaist üksustest, otsustab tungida otse edasi, ja siis järsult ära pöörata jõe suunas, senini välja tungida ning vasemale jäänud bolshevike jõud ära lõigata. Pisut enne rünnaku algust saab tänase päeva jooksul neljandat korda haavata ja langeb lõpulikult reast välja üks ta rühmaülemaid, oberscharführer M., eestlastest esimene I klassi Raudristi kavaler diviisis.

Rünnaku alguseks määratakse kell 15.05. Kahurväe leitnant otsustab kõik tema üksuse patareid, nii kerged kui rasked, suunata rünnatavale vaenlase positsioonile, et tule toetus oleks võimalikult tõhusam. Kuna aga patareisid on palju, ei saa ta sellega 15.05 hakkama, ning pealetungi algus lükatakse viie minuti võrra edasi. Ja just siis kui kõik patareid on oma valmisolekut teatanud, kell 15.09, juhtub kogu rünnaku ülatavaim kokkusattuvus: nii nagu hommikulgi, alustab vaenlane uuesti vasturünnakut! Leitnant annab lakoonilise käsu: „Vaenlane ründab. Väljasibitud märgile terve üksus tuld!" Kahurid on välja rihitud, laengud on rauas, ja veel enne, kui viimane vaenlase ründaja on jõudnud kaevikust väljuda, lasub seal juba patareide tabav tuli. Kõik tulistab sinna — kergetest haubitsatest raskete müüsreteni. Vaenlane võib imestuda meie kahurväe kiiruse ja täpsuse üle!

25 minutit kestab too mürskude võimas mäng, ning kell 15.35 lähevad meie poisid pealetungile! Esialgu leiavad nad eest vaid nõrka vastupanu, mis hiljem muutub küll visamaks ja tugevamaks. Kuid vaatamata meeste väsimusele, murtakse see hoogsate löökidega. Ei möödu tundigi, kui jõutakse välja lagendikule, kust peab algama pööre üle maantee jõe kaldale. Siin tekkib jällegi seisak.

Vahepeal on aga pataljoni võitluspunkti juurde jõudnud meie reservis olnud pioneerkompanii. Kaks kolmandikku sellest paiskab noor pataljoniülem, jälle Raudristi I klassi kavaler, ründavale võitlusüksusele abiks. Ilm on pimenenud, pataljoniülem võtab laskekompaniist paarkümmend meest abiks ja ruttab nende ülejäänud pioneeridega rünnaküksusest paremale, sealsesse võsastikku. Seal peab ühe vangi sõnade järgi asuma 60 ilma juhita jäänud bolshevikku, kes võivad ründajatele hädaohtlikuks saada. Ta riivistab need kõigepealt küljelt ja haarab siis eest, et neid hommikul valgeneder hävitada.

Värsked pioneerid toovad uut hoogu väsinud ründajaisse. Kibestunult võideldes tungitakse üle maantee, pioneerid hävitavad leegiheitjatega mõned vaenlase punkrid ja nii saavutatakse võideldes jõgi, rinne viiakse ette ja jäädakse kaitsele. Kesköösi puhastatakse seljatagust ümber hulkuvaist ja vasemale kottijäänud enamlastest. Uusi jõude ei saa bolshevikud enam üle jõe tuua — see on valgustusrakettide hejendusel meie raskekuulipildujate kontrolli all.

Kesköösi saabub järgi toit. Kuid too jäetakse suures osas puudutamata, käsi sirutab vaid sigareti järgi...

Pataljoniülem, hauptsturmführer P., on läbi käinud positsioonid ja tuleb nüüd üle lahingovälja tagasi oma võitluspunkti. Kuupaistel näeb ta kõikjal ringi lebavaid enamlaste laipu, kahuritulest purustatud granaadibeitjaid ja tankitõrjekahureid. Raske oli tänane võitlus, raske, kuid võidukas. Ta on nendega, kes lebavad siin, ees, külmades aukudes, püüdes asjatult und saada laugudele, sest homme koidab uus päev — jällegi rünnakupäev.

SS-sõjakirjasaatja Karl Gailit.

Metsa serval asuvad bolshevikud. Maastikul on näha langenud bolshevikke, kes püüdsid saksa õhutõrje patarei positsiooni sisse murda. (PK.-sõjakirjas. Götz Wb).

Noored abistasid

Noorte tunnustustvääriv osa Tallinna pommitamise ööl. Ühtviisi tulid välja nii poisid kui tüdrukud

Terrorirünnaku ööl paistsid oma abivalmis olekuga ja julgusega silma eriti noored.

Siis, kui mitmed täiskasvanud olid mures oma perekondade päästmisega või tagasihoidlikult kõrvale tõmbusid, ei laeknud suur osa noori end sugugi häirida ehtlikust olukorrast vaid ruttas sinna, kus abi kõige rohkem tarvis.

Noori võis leida majade pööninguakendest vett suitsevatele majaseintele alla kaljamas, et takistada tule levikut. Neid oli ka seal, kus oli tarvis tulest välja kanda ligimese varandust või toetada haigeid.

Siis, kui anti häire algussignaal, olid parajasti Tallinna Noorte Maleva staabis koos koolinoorte esindajad.

Otsekohe, kui olukord lubas, ruttasid nad välja ja algasid Tõnismäe rajoonis organiseeritult kustutamistööde abistamist.

Poisid lõhkusid põlevaid planke maha, et panna tule levikule piiri, aidata päästa ohustatud majadest varandusi jne.

Hiljem mindi kaugematesse, oma kodu lähedastesse linnaosadesse, kus noored abistasid oma kodu ümruses ohustatud ja purustatud majade elanikke.

Poiste töö piirdus aga üldiselt siiski isikliku algatuse korras sooritatud tegevusega.

Esiletõstmist väärib teiste seas 12-aastane käskjalg Valdek Käärt, kes kolm ööd ja päeva järgemööda oli väljas ilma silmatäit magamata. Tahmane ja higine, jooksis ta mööda linna, kandes käske ja korraldusi ringi.

Tütarlaste osas algas töö kohe järgmisel hommikul pärast terrorirünnakut. Oli vaja haavatute tarvis põetajaid ja sellele ülesandele rakendati noori. Need olid hiljuti samaritlaste kursustel vastava oskuse omandanud ja nüüdsel terrorirünnakul tuli neil anda esimene tuleproov.

Kolmeks ööks ja päevaks jäid nad kohale, täites neile pandud ülesandeid innukusega ja kohusetruult.

Tütarlapsi rakendati ka toitluspunktides, kus muretseti peavarjututele süüa. Seal nad täitsid kõiki ettetulevaid ülesandeid, mis toiduvalmistusega ja ettekandmisega seoses. Ka needki ülesanded sooritati heameelega ja abivalmilt.

Lastekodude evakueerimisel vajati jällegi noorte abi.

Tütarlapsed abistasid laste varjupaikade kasvatajaid väikeste eest hoolitsemisel ja transportvahenditele toimetamisel.

Peale eelpool loetletud ülesannete on tütarlapsed ka mujal, kus vaja, oma käe külge pannud, et üldist olukorda kergendada.

Edaspidiste päevade töökava pole noorte tarvis vastavates organisatsioonides tehtud, sest oma aastate poolest kuuluvad noored evakueerimisele. Noorte juhid loodavad, et noored linnast lahkudes ka kohtadel on niisama abivalmid, kui nad seda olid nende senises elukohas.

Õppejärgud kutsekoolides

Kutsekoolides ja kutsekoolide klassides, kus õppetöö vältab aasta läbi ja jaguneb talviseks ning suviseks õppejärguks, lõpeb talvine õppejärk 25. märtsil s. a. Suvine õppejärk algab kohaliku koolivalitsuse otsusel siis, kui on kujunenud aastaajast sõltuvad võimalused välispraktika alustamiseks.

Tööstuskoolide õpilasi lubatakse põllutööle ja puhkusele osade kaupa, nii et töökodade suvine tegevus kestaks katkestamatult.

Kartuli seemneküsimus käesoleval kevadel

Nagu teada, ebaõnnestus meil möödunud suvel kartulisaak kohati liigvihma ja rohke lehemädaniku tõttu. Seepärast tuntakse paljudes majapidamistes tõsist muret, kust hankida omale seemnekartuleid. Seoses sellega tekib küsimus, kust oleks võimalik neid kevadel saada. Esimeses järjekorras tuleb igaühel seemnemugulaid muretseda oma ümbruskonna taludest, sest kõrgemate maade omanikud ja hilisemate sortide kasvatajad kannatasid vähem. Sel teel on paljudelgi võimalik omale seemnematerjali hankida; kahtlemata on seda viisi ka paljud juba kasutanud. Kes nii veel pole toimetanud, peaks seda kiiresti tegema, sest mahapaneku ajaks on suurem osa kartuli tagavaradest juba läbi.

Seemnekartuleid võib tellida ka A/S Rumberg, Tuberg ja Co (Tallinn, Niine 2, telef. 438—43) kaudu, kuid sealt on vast võimalik saada ainult Majesticu sorti (keskvalmiv, valge koore ja sisuga, madalavõitu tärklisesisaldusega. Seda sorti paljundatakse peamiselt Virumaal. Kui palju nad selle seemnematerjali kokku saavad, pole praegu teada. Majesticu tunnustatud seemnekartuleid antakse vast ainult lepingu alusel taludesse paljundamisele. Ses suhtes tuleb astuda tähendatud firmaga kontakti.

Ka Idaalade Riigikomissari kaudu tuuakse vist Saksamaalt suuremal määral seemnekartuleid sisse, et katta meie tänavuaastast seemnekartulite puudujääki. Missuguseid sorte ja millise kvaliteediga seemnematerjali antakse, pole praegu lähemalt teada. Nende saamise asjus tuleb igaühel pöörata oma jaoskonna konsulendi poole, kes nende kohta lähemat informatsiooni annab. Paljud on pööranud suuliselt ja kirjateel ses suhtes ka Jõgeva Sordikasvanduse poole, kuid sealt pole kevadel enam võimalik seemnekartuleid saada. Jõgeva Sordikasvandus annab supereliit seemnekartuleid paljundamiseks välja vaid lepingute alusel. Peale suvist tunnustamist läheb see materjal jällegi põllumeeste kätte paljundamisele. Lepingud sõlmitakse siin peamiselt sügisel.

Ja lõpuks saab seemnekartulite puudujääki leevendada ka teatud agrotehniliste võtetega, nagu seda on seemnemugulate poolitamine, hõredalt mahapanek, peenemate seemnekartulite kasutamine. Kõigest sellest hiljem.

J. A.

Praegu on tund, kus iga eesti mees ja naine, kas relvaga või ilma, peab teadma oma kohust

Allatulistatud vaenlase lennukeile lähenemine keeldud

Allatulistatud vaenulennukite suure arvu juures võib juhtuda, et kohalikud elanikud enne sõjaväevõime allatulistatud lennukite rusudeni jõuavad, seepärast juhitakse elanike tähelepanu sellele, et allakukkumiskohale lähenemine on keeldud. Allakukkumiskohale võivad minna ainult sõjaväe- ja politseivõimud ning erilise tunnistusega varustatud õhukomando liikmed. Elanikkonnal tuleb maa kaitse huvides jälgida järgmisi juhiseid:

1. Allatulistatud vaenulennuki allakukkumiskohast tuleb kohe teatada linnapeale, politsei- või sõjaväevõimudele.

2. Allakukkumiskohale lähenemine on ohtlik, kuna seal võib veel leiduda lõhkemata pomme.

3. Kõik leitud sõjasaak tuleb kohe ära anda lähimale õhukaitsekomandole või politseivõimudele. Siia kuuluvad ka tunnistused, päevapildid, taskuraamatud jne.

4. Fotoaparaate, filmikasette jne. mitte avada, et filme mitte ilmutamiskõlbmatuks muuta.

5. Kõik lennuki- ja mootoriosad ning saateaparaadid aga tuleb jätta sinna, kus nad on, kuni tehnilise uurimiskomisjoni päralejõudmiseni.

6. Kes sõjasaaki omastab, aitab vaenlast, seda karistatakse vastavalt kui rahvakahjurit

Teatatagu terrorirünnaku ohvritest

Terrorirünnakul Tallinnale on kadunuks jäänud hulk isikuid, kelle saatuse või asukoha kohta omakseil puuduvad andmed. Haavatuid on viidud väljaspoole Tallinnat, paiguti on leitud ja maetud terroriohvrite laipu.

Kõiki haiglaid, asutisi ja eraisikuid, kelle juures asub Tallinnast evakueeritud haavatuid, kes teavad nende asukohtadest, terroriohvrite surmajuhtumitest või nende laipade eraviisilisest matmisest, palutakse sellest kohe teatada ERÜ äraviidute otsimise ja tagasitoomise keskusele ZEV-le Tallinnas. Aia 12.

Andmed on tingimata vajalised kannatanute omaste informeerimiseks ja terrorirünnaku ohvrite üldarvu kindlaks tegemiseks.

Langevarjurid vastuvõtt Leningradi ruumis. Kaevikut, mis läbi mitme kauba laiuvat maastikku, kasutatakse ründavate langevarjurite võitlusüksuste koondamiseks. (PK.-sõjakirjas. Schnitzer Wb.)

Elu läheb edasi

Tallinn pärast enamlaste terrorirünnakut

Päikesepaisteline ja soe märtsikuu õhtupoolik. Tänavail ruttab inimesi koju pärast pingutavat päevatööd. Mürisevad autod, tilisevad trammid. Siinseal tänavanurkadel on salkades muretult mängivaid lapsi, kes naudivad kevadpäikese esimest soojust. Kõik on rahulik.

Siis hakkab kevadpäev pikkamisi kaldu ma õhtusse ning märgata võib juba saabuva ämariku tihenemist. Keegi ei aima vähimalgi määral kuivõrd kannatusrikkaks võib kujuneda eelolev öö.

Äkki lõikavad läbi õhturahu puhkava linna alarmisignaali hoiatavad helid. See on hoiatuseks, et linnale lähenevad vaenulised lennukid millede eesmärgiks on külvata surma ja hävitust. Kui nüüd veel nii mõnigi püüdis end trööstida lootusega, et seekord vast siiski midagi ei juhtu, siis vähe hiljem, kui juba taeva alla ilmuvad enamlaste lennukitelt allaheidetud valguskerad oma pimestavas säras, on juba päris kindel, et ees seisab ärev õhtu ja öö. Nii oligi.

Vaevalt olid taeva alla löönud särama esimesed valguskerade grupid nimetatud „jõulupuud" kui hakkasid raksuma esimesed allaheidetud pommid. Nüüd rutati varjenditesse, et varju leida pommide ja ümberringi visatavate kildude eest.

Vaevalt veerand tundi hiljem värvus taevas linna kohal puhkenud tulekahjudest helepunaseks.

„Linn põleb!" käis varjendis viibijatest läbi kohutav teade. Nii mõnigi, kes tööl koju rutates või linnas ametasju toimetades polnud jõudnud veel koju ja oli varju otsinud lähemas varjendis, oli nüüd haaratud murest — mis sünnib kodus. See oli nii paljudelgi raske kannatada. Ometi polnud kellegi huultel halisemist.

Siis keegi tuli väljast varjendisse kohutava teatega, et Estonia teatrimaja on üleni leekides. Keegi vanem naisterahvas, kes istus varjendi nurgas oma viimase varanatukese, põlevast majast ainsana päästetud kompsukese kõrval tähendas läbi pisarate — „Enda kraamist mul polegi nii kahju, kuigi oleksin sellest jäänud viimseni ilma, kuid Estoniast on rohkem kahju!"

Vaatamata alatasa raksuvatele pommidele, ruttavad paljudki välja, et asuda päästetööle ja püüda summutada mässavaid tuleleeke. Et tuletõrje oma pritsidega ei suuda igalpool abiks olla, asutakse omal algatusel pangidega ja kättejuhtuvate veenõudega vett kandma. Peagi moodustavad pikad ahelikud veevõtmise kohast kuni põleva hooneni. Tahmast mustaks värvunud näoga noormehe kõrval seisab keskealine naisterahvas, sõjamehe kõrval noor algkoolipoiss ja panged aina ründavad kiires hoos käest kätte tulepesani, kus paisatakse leekidesse. Töötatakse täie hooga et pole aega pühkida üle otsmiku alla valguvaid higipisaraid. Kõik on liitunud otsekui ühiseks võitlejate pereks, nagu oleks juba ammu võidelnud õlg-õla kõrval.

Kassi osavusega ronib mees mööda vankuvat redelit üles majakatusele mis on jäänud alla tuule ja praegu süttimise ohus. Mööda redelit rändavad temale järele veepanged ning iga tulekoonal, mis langeb ähvardavalt katusele, kustutakse imekiirelt. Nii võideldakse läbi pommiprahvatuste.

Siis ometi heliseb üle linna signaal — õhurünnak on läbi. Nüüd tulevad varjenditest veel viimsed varjulolejad välja ning kustutustöö jatkub täie pingega.

Tööliteatris oli parajasti „Rätsep Õhk'i" etendus. Samal ajal kui publik juhiti varjendisse, jäid näitlejad veel kohale. Peagi puhkes ümberringi majades tuli. Üksmeelselt asusid nüüd seitse rätsepat lavariides ja näod grimmi all tuld kustutama. Võideldi meeleheitlikult mässava tule vastu. Mitmele tulid samal ajal teated, et neil kodud põlevad, kuid sellest kõigest ei hoolitud - täis hooga jatkati teatrihoone päästmise katseid. Kuid see võitlus lõppes siiski looduse võiduga ning lõpuks olid haaratud meie esimese teatrihoone — „Vana Estonia" katus leekidest ning siis tuli vapratel võitlejatel juba paratamatult taanduda loodusjõu ülemvõimu eest.

Nii võideldi leekidemõlluga igalpool. Ei kusagil olnud näha ahastavat nuttu ega silmas lootusetuse helki. Pigemini võis tahmast mustunud ja higist leemendavatelt nägudelt lugeda vihajooni terrorirünnaku teostajate vastu.

Leekidemerre uppunu Estonia teatrimaja lähedal peatub grupp mehi, kes ruttavad koju. Tumma ja valulise pilguga jälgitakse kuidas tükk-tüki järele hävineb eestlastele nii kallis hoone ja siis tähendab üks neist — „No, sel kombel enamlased meist ei pea ka võitu saama!"

Siis paistab tulekuma läbi kevadöö tiheda ümaruse kusagilt kõrgelt. Pealegi on selge — seal põleb üks Tallinna ajaloolisi ehitusi — Niguliste kirik. Üleval tornis mässavad tulekeeled otsekui suure tõrviku suul.

„Ah see on ongi siis enamlaste sõjaline eesmärk" lausutakse kibestunult.

Paiguti, kus tulekustutustöö käib hoogsamalt suudetakse peagi panna leekide levimisele piir. Majaseintel ripuvad väsinud mehed, riided tilguvad tahmasest veest, kuid ikka ja jälle heidetakse leekidesse uued pangetäied vett.

Juba hellitatakse lootusi, et nüüd võimaldub leekidele panna lõplikult piir, kuid siis hakkavad praokatama uued lennukipommid põlevate hoonete vahel. Uuesti sütib hooneid ning leegid levivad.

„Tal, saatanal, oli sellest veel vähe" kirutakse ning jatkatakse kustutamist, kuna naised ja lapsed viiakse varjenditesse varjule.

Kui siis lõpuks uue päeva valgus käristab lõhki öise pimeduse, avaneb kõigile masendav pilt öö otsa kestnud enamlaste hävitustööst.

Siis hakkab langema tihedamalt lund — otsekui tahaks loodus ise katta kinni valgelumevaibaga öise enamlaste purustustöö jäljed. Oma viimase varanatukese juures, mida suutnud leekidest päästa, istuvad peavarjutud, mässitud külma katteks vaipadesse või kättejuhtunud riietesse. Tumma pilguga, ainumastki pisarat väsinud palgetel, vaadates tuhahunnikuks muutunud kodu.

Tänavail vedeleb poolpõlenud mööblitükke, tarbeesemeid. Üksikud seisvad majaesemete tuhas, et leida veel midagi oma varanatukesest.

Siis sirutatakse ka kaaskodanikele abivalmis käsi. Terveksjäänud majades võimaldatakse ööunalust peavarjututele ning aidatakse nende evakueerimisel maale. Jälle töötakse ühise perena.

Kopsitakse laudadega kinni purunenud aknaid, ukse eest pühitakse eemale prahti ning kõikjal võib märgata, et vaatamata raskele kaotusele ja purustööle, läheb elu siiski edasi — kõigil lootus, et enamlus siiski kord purustatakse ning kaob jäädavalt idast varitsev hädaoht, mis toonud meile juba mitme sajandi jooksul nii palju kannatusi ja valu ja nõudnud meie rahva hulgast leendamatul hulgal ohvreid.

Kusagil tänavanurgal, kus veel eile mängisid väikesed lapsed muretus hoos, mustab pommikraater. Samas lähedal, kus enne asus vaese lõõlise eluaja jooksul kogutud vaevast ehitatud väike maja, suitsevad veel tuhmunud ahervared ning vanaemake, kes alles eelmisel päeval jalutas tänavail väike poja-poeg käekõrval, lamab pommist purustatuna surnukuuris oma viimast und. Kuid siis ühel tänavanurgal, kus asus varemalt ajalehe kiosk ja nüüd pommipiahdatusest purustatuna on muutunud rusuhunnikuks, istub jällegi endine ajalehemüüja eidekene ja müüb värskeid ajalehti. Kodust on toonud ta jalgade puhkamiseks kaasa tabureti, kuna ajalehed laotanud vaibale maha. — Elu läheb edasi!

Väeosi viiakse üle Pripeti. (PK.-sõjakirjas. Tiemann Wb.)

Okupeeritud idaalade õhukaitse korraldamise määruse esimene teostamismäärus

Okupeeritud idaalade Riigiministri Okupeeritud idaaladel õhukaitse korraldamise määruse, 5. aprillist 1943 (VBIRMOst, lk. 67), § 29 alusel määran:

I OSA. KOHALIKU ÕHUKAITSEJUHI MÄÄRATLUS JA TEMA ÕIGUSED

§ 1. Kohalik õhukaitsejuht

Piirkonnakomissarid on kohtades, kus asub nende ametiasukoht, kohalikeks õhukaitsejuhtideks, kuivõrd ei ole määratud selleks erilisi Saksa politseiasutusi. Nad kasutavad oma ülesande teostamisel SS- ja politseipiirkonnajuhi kaasabi. Kõigis teistes kohtades määratakse kohalikud õhukaitsejuhid kindralkomissaride (korrapolitsei komandöride) poolt. Kohtades, kus on olemas sõjaväe kohakomandant, tuleb viimane, muil juhtudel aga kohalik politseihaldur ja erilistel juutudel muu kohane isik ametisse määrata.

§ 2. Õhukaitse korraldajad

(1) Kohalik õhukaitsejuht võib omakaitses ja laiendatud omakaitses nimetada õhukaitse korraldajad. Õhukaitse korraldajad saavad politseilt vastava tunnistuse.

(2) Õhukaitse korraldaja ülesandeks õhukaitsekollektiivis on hoolitseda

1. eeskirjakohase kolikõrvaldamise,
2. eeskirjakohaste õhukaitsevarjendite ehitamise ja seadeldamise,
3. vajaliku õhukaitsevarustuse soetamise ja kasutuskõlvulise,
4. eeskirjakohase pimendamise läbiviimise,
5. õhukaitsekollektiivi õigeaegse alarmimise,
6. kõigi muude õhukaitseühiku vajalike omaabivahendite eest.

(3) Politseitunnistusega varustatud õhukaitse korraldajal on õigus kohaliku õhukaitsejuhi volitusel sundida õhukaitsekollektiivi liikmeid oma kohuste täitmisele, panna nende peale õhualarmi korral erikülesandeid ja laieneva ohu korral määrata kõiki tema piirkonnas olevaid eraisikuid ajutisale abistamisele.

(4) Õhukaitse korraldaja õigustatud juhiste mittetäitmist loetakse õhukaitsekohustuse rikkumiseks.

II OSA. ÕHUKAITSELIIT

§ 3

(1) Eesti, Läti ja Leedu kindralkomissari piirkonnas asutatakse igas piirkonnas õhukaitseliit.

(2) Õhukaitseliidu ülesandeks on veenda elanikkonda õhukaitse elulises tähtsuses ja võita kodanikke kaastööle omakaitses.

(3) Kindralkomissarid on volitatud andma õhukaitseliitude kohta vajalikke õigus- ja halduseeskirju või korraldama nende andmist maaomaste ametiasutuste poolt.

III OSA. KÄITIS-ÕHUKAITSE

§ 4. Ülesanded

Käitis-, resp. tööstusõhukaitse (KÕK) ülesandeks on kaitsta tööstus- ja töönduskäitisi ning neis teguteevaid isikuid käitise segamatu töökäigu säilitamiseks.

§ 5. Käitise-õhukaitse struktuur

(1) Idaala Riigikomissari asukohas asutatakse idaala käitise-õhukaitse peakeskus ja iga kindralkomissari asukohas käitisõhukaitse piirkonnakeskus. Eriti valvatavates ÕK-kohtades võib asutada ka käitis-õhukaitse kohalikke keskusi. Käitis-õhukaitse asutusel on ametipitsat.

(2) Käitis-õhukaitse peakeskus on õigusvõimne. Teda esindab seaduslikult tema juhataja.

(3) Käitis-õhukaitse peakeskus saab juhiseid käitis-õhukaitse juhtimise, rekenduse valmisoleku ja rakendamise küsimustes eranditult pädevatelt õhujõudude asutustelt. Muide allub ta idaala Riigikomissari teenistus-järelvalvele. Idaala KÕK peakeskuse juhataja kinnitatakse ametisse Õhusõidu Riigiministri ning Õhujõudude Ülemjuhataja poolt.

(4) Käitis-õhukaitse piirkonnakeskused ja käitis-õhukaitse kohalikud keskused saavad endile juhtnööre üksnes idaala käitis-õhukaitse peakeskuselt, kellele nad ka halduslikult alluvad. KÕK piirkonnakeskuse juhatajad nimetatakse ametisse pädevate õhujõudude asutuste nõusolekul KÕK- peakeskuse poolt.

§ 6. Käitis-õhukaitse ametiasutuste õigused

(1) Käitis-õhukaitset teostavad käitis-õhukaitse alla kuuluvad käitised idaala KÕK peakeskuse juhtimisel.

(2) KÕK juhatajate ja nende asetäitjate määramine toimub sellekohase ettepaneku põhjal KÕK peakeskuse või temale alluvate ametiasutuste poolt kohaliku õhukaitsejuhi kaudu. Muu personaal määratakse õhukaitseteenistusse KÕK juhatajate poolt.

(3) Käitisõhukaitse ametiasutused peavad informeerima kohalikku õhukaitsejuhi käitisõhukaitse tähtsamate küsimuste üle õhukaitsekohtkonnas.

(4) Kohalik õhukaitsejuht võib kokkuleppel pädeva ametiasutusega igal ajal tutvuda käitisõhukaitse seisukorraga. Käitis-õhukaitse juhtimine on selle rakendamisel õhukaitsekohtkonnas kahjude vastu võitlemiseks on tema ülesandeks.

(5) Pärast määramise teatavakstegemist loetakse määratud personaali poolt KÕK teenistuskohustuse mittetäitmist [õhukaitsekohustuse rikkumiseks.

§ 7. Kokkukutsumine väljaõppeks

Idaala käitis-õhukaitse peakeskus või tema poolt määratud asutused on õigustatud kokku kutsuma KÕK-käitistesse kuuluvaid isikuid jooksvale väljaõppele ja kohalikele harjutustele.

§ 8. Maksete sissenõudmine

Okupeeritud idaaladel õhukaitse korraldamise määruse, 5. aprillist 1943, § 11 järgi tasutavaid KÕK-makseid võib nagu kogukonnamaksegi sisse nõuda administratiivkorras, tasudes vastavad kulud.

§ 9. Politseilised sundvahendid.

Piirkonnakommisarid või § 1 nimetatud erilised Saksa politseiasutused võivad käitis-õhukaitse käitisi sundida nende peale käitisõhukaitse ametiasutuste poolt pandud ülesannete täitmisele politseiliste sundvahenditega.

IV OSA. PIMENDAMINE

(1) Idaala Riigikomissariaadi piirkonnas viiakse läbi majandusliku, avaliku ja eraelu ning liikluse alalhoidmiseks tungivalt vajalike valgusallikate pimendamine.

(2) Kõik muud valgusallikad tuleb tarvituselt kõrvaldada.

§ 11. Vastutus

(1) Pimendamise eest on vastutav pimendatava eseme omanik. See, kes teostab asja üle tegelikku võimu, on omaniku asemel vastutav pimendamise eest.

(2) Maja pimendamise eest on kaasvastutavaks selle maja õhukaitse korraldaja.

§ 12. Kulud.

Pimendamise kulud kannab asja omanik või tema asemel see, kes teostab asja üle tegelikku võimu, kuivõrd ei järgne teisiti seaduslikest eeskirjadest või kokkulepetest.

§ 13. Pimendamisviisid

Kuivõrd valgusallikaid ei kõrvaldata tarvituselt, teostub pimendamine:

1. valgusallika katestamisega,
2. valgusavade katestamisega.

Mõlemaid pimendamisvahendeid võib tulemuste saavutamiseks kasutada ka korraga.

§ 14. Valgusallikate katestamine

(1) Valgusallikad vabas looduses tuleb nii katta, et pimedas ja selge nähtavuse juures 500 meetri kõrgusel ei püstloodis ega kaldnurga all poleks normaalsele silmale valguskuma märgatav.

(2) Sama on kehtiv ka tarvituselt kõrvaldamata valgusallikate kohta iga liikl ehitustes ja sõidukites, kui valgusavasid pole katestatud.

(3) Valgusallikaid võib pimendada valgustoime vähendamise või valguskiirgavuse piirkonna piiramise teel.

§ 15. Valgusavade katestamine.

(1) Iga liiki ehituste ja sõidukite valgusavad tuleb katta valgust mitteläbilaskvate ja valgust täielikult katvate pimedusseadeldistega, kui sisevalgustus püsima jääb. Nõrgalt valgust läbilaskvad või valgust täielikult mitte katvad pimendusseadeldised on lubatud, kui täiendavate vahenditega on takistatud valguse läbipääs.

(2) Uste juures, mis viivad valgustatud siseruumidest vahenditult välja, tuleb kindlustada, et uste avamisel valgus välja ei pääseks. Seda saab teostada valguslüüside juureehitamisega.

§ 16. Erieeskirjad maasõidukite kohta

(1) Maasõidukite pimendamise kohta on kehtivad sõjaväe poolt antavad erieeskirjad.

(2) Okupeeritud idaalade Riigiministri nõusolekul kaotab kehtivuse kuni edaspidise korralduseni. Tänavliiklemise määruse § 33 kolmas (3) lõige. Udulambid, kurvilambid, laialtkiirgajad, otsimishelgiheitjad ja tagurpidisõiduhelgiheitjad tuleb hõõglampide eemaldamise teel tarvituselt kõrvaldada.

§ 17. Erieeskirjad liiklusseadmete kohta

(1) Tänavate, teede, väljakute, parkide, veeteede ja sadamaseadmete valgustamine allub üldistele pimenduseeskirjadele.

(2) Liikluse alalhoidmiseks tuleb tähtsamatel ristteedel, liikluspunktides ja ülesõidukohtades ette näha küllaldasel arvul suunamistulesid. Need tuleb vastavalt üldistele eeskirjadele pimendada.

(3) Tähtsates liikluskohtades tuleb äärekivid varustada valge viiruga, et võimaldada takistuseta liiklust. Sama on kehtiv liiklusootesaarekeste ja väljaulatuvate treppide kohta. Puud, laternapostid, mastid, sambad, sillakäsipuud jne. tuleb ülesõidukohtades tuntavaks teha valge viiruga. Sama on kehtiv majade ja aedade nurkade kohta, mis asetsevad küljega vastu kõnni- või sõiduteed.

(4) Okupeeritud idaalade Riigiministri nõusolekul kaotab kuni edaspidise korralduseni kehtivuse Tänavliiklemise määruse lisas 1 ettenähtud töökohtade märkimine punase tulega pimeduse või tugeva udu korral. Värvilised hõõglambid, välja arvatud sinised, on keelatud.

V OSA. KOLIKÕRVALDAMINE

§ 18. Korraldus kolikõrvaldamiseks

(1) Ehitustes ja ehitusosades, mis õhurünnaku korral on eriliselt tuleohtlikud, on keelatud:

1. kolide hoidmine,
2. tarvitatavate esemete ülemäärane ja tuleaindluse nõuete vastane kuhjamine,
3. muul viisil mahutatavate või raskelt ümberpaigutavate esemete seisma asetamine.

(2) Kohalik õhukaitsejuht teostab järelvalvet kolikõrvaldamise üle. Tema määrab kindlaks, missuguste ehituste või ehitusosade juures on olemas eimeses (1) lõikes tähendatud eeldused.

VI OSA. ISIKULINE JA TEGEVUSVAHENDITEGA VARUSTAMINE

§ 19 Isikuline varustus

See, kes Okupeeritud idaaladel õhukaitse korraldamise määruse § 18 järgi on kohaliku õhukaitsejuhi või tema voliniku poolt määratud täitma õhukaitseteenistuse kohuseid omakaitses või laiendatud omakaitses, on kohustatud oma isikulise varustuse eest ise hoolitsema.

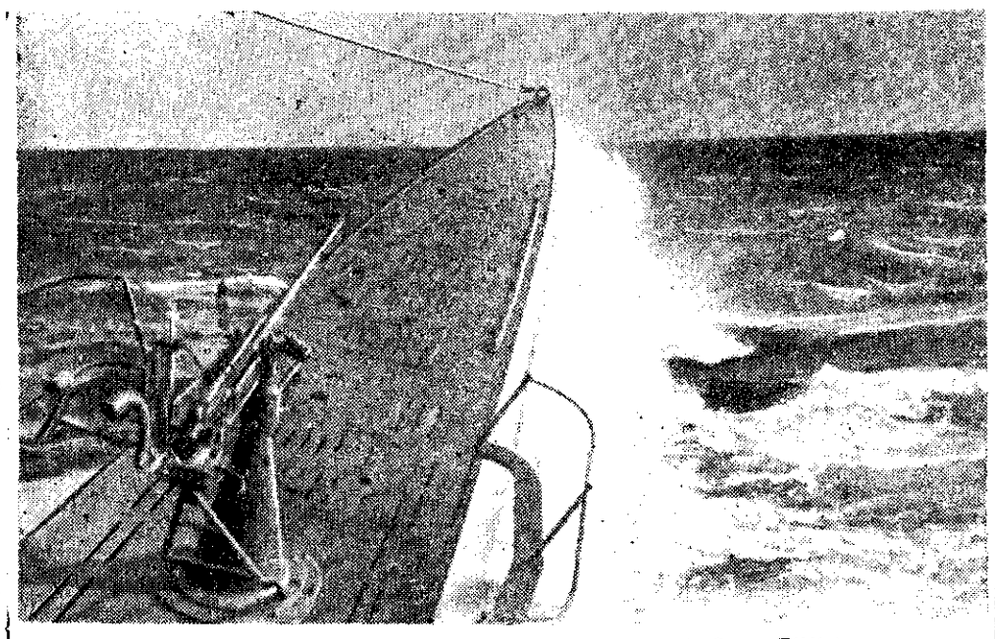

Allveelaev retkel Mustas meres (PK sõjakirj. Garms Wb.)

Õhukaitse on kõigi kodanike endakaitse

(Algus eelmises numbris)

Elamute õhukaitse süsteemi loomisel on väljutud kahest põhinõudest: 1) et elamus oleks tagatud ettevalmistuste läbiviimise teel (pööningute korrastamine, vee, liiva, tulekaitse ja esmaabivahendite muretsemine), olukord, mis ei soodusta pommikahjustuse süvenemist ning 2) et oleks rakendatud kõik elamus olevad jõud ja vahendid tekkinud kahjustuste kiireks ja otstarbekohaseks likvideerimiseks.

Nagu eelmises kirjutises juba tähendatud, moodustavad korraalalhoidjad — virgatsid, tulevalvurid ja esmaabiandjad elamu õhukaitse aktiivteenistuse jõud, kes kahjustuste puhul peavad asuma rünnakule.

Korraalalholu teenistuse vajadus on tingitud asjaolust, et kõik inimesed magades ei kuule õhualarmi signaali, mispärast tuleb neid eraldi äratada. Mõned inimesed jälle kiire väljumise puhul elamust, unustavad tule- ja valguskolded kustutamata ning lukustavad mõtlematult uksed. Lukustamata uste puhul peab tagatud olema korterite valve, et vastutustundetud kurjategijad vaatamata kõrgetele karistustele ei saaks revideerida kaaskodanike kortereid. Virgatsid on vajalikud sidepidamiseks kõrgemate õhukaitse organitega ning vajaduse korral abijõudude kohale kutsumiseks.

Neil ja teistel nimetamata eeldustel tuleb korraalalhoidjatel — virgatsitel:

normaalolukorras:

1) õppida hästi tundma alarmsignaale, oma ja teiste töökondlaste ülesandeid õhualarmi olukorras ning käitumise reegleid õhualarmi korral;

2) tutvuda põhjalikult oma elamu ruumidega ja ümbrusega, õppida ära lähimate õhukaitse abisaamise punktide asukohad; 3) õppida ära lennupommide plahvatus- ja põlemistunnused; 4) omandada vajalik vilumus teadete vastuvõtmiseks ja edasiandmiseks; 5) teostada õhukaitse juhi ülesandel varjumisruumide ja sinnaviivate teede tähiste korrashoidu; 6) teostada õhukaitse juhi ülesandel oma piirkonnas pimendamise kontrolli; 7) pikemast äraolekust teatada õhukaitse juhile.

õhualarmiolukorras:

1) levitada alarmteade, asuda ettenähtud kohale, olla eeskujuks oma rahuliku ja kindla käitumisega, kontrollida kütte- ja valguskollete kustutamist; 2) juhtida isiklik koosseis (majaelanikud, võõrad) neile ettenähtud varjumisruumidesse, astudes energiliselt välja paanika ja segaduste vältimiseks; 3) hoolitseda, et väisuksed oleksid lukust avatud ja suletud kindlaksmääratud korra järgi ning võõrad ei pääseks neile mitteettenähtud ruumidesse, teostada varade valvet; 4) väliskorrapidajail abistada politseid õhukaitse ülesannete täitmisel; 5) varjendi korrapidajal pidada korda varjumisruumis energilisemate ruumisolijate abil; 6) otsese rünnaku korral otsida kaitset pommikildude vastu oma asukoha läheduses; 7) tähelepanekuist ja kahjustustest teatada kohe õhukaitse juhile, eemaldades kõrvalised isikud kahjustuskohalt; lõhkemata pommid tähistada nähtavalt; 8) vajaduse ja võimaluse korral abistada teisi tegevkondlasi nende töös.

Tulekaitse teenistuse vajadus on tingitud asjaolust, et kodusel teel ja koduste vahenditega saaks ärakustutatud väiksemad tulepesad ning süütepommid. Kuna süütepommide põlemisel tekib sageli suur kuumus, siis neile lähenemisel peab tarvitama kaitsekilpi. See võib olla, kas plekk- või vineertahvel või õhukestest pakk-kasti laudadest kokku löödud kilp. Käsitamise hõlbustamiseks olgu see varustatud käepidemega. Pähe on soovitav panna kaitseks kas mõni vana kiiver või väike pada, et kõvade asjade pähekukkumisel ei saaks pea vigastatud. Selga panna vanemad riided (soovitav present), mida tarbe korral võib märjaks kasta. Jalga panna vanemad, tugevad jalatsid, soovitav säärsaapad. Kätte panna kindad, kas presendist, nahast või harilikud labakud. Niisuguse varustusega saab juba märksa ulgemalt läheneda tulele. Tulevalvurid peavad olema määratud kahe kaupa, et üks saaks võimaliku õnnetuse puhul teist abistada või abi kutsuda.

Oma ülesannete täitmisel tuleb tulevalvuritel:

normaalolukorras:

1) õppida hästi tundma alarmsignaali, oma ja teiste tegevkondlaste ülesandeid õhualarmi olukorras ning käitumise reegleid õhualarmi korral; 2) tutvuda põhjalikult oma elamu ruumidega ja ümbrusega, eriti tulekaitse seisukohalt, õppida ära lähimate õhukaitse abisaamise punktide asukohad; 3) õppida ära lennupommide plahvatus ja põlemistunnused; 4) õppida ära kustutustöö lihtsamad võtted; 5) teostada õhukaitse juhi ülesandel pööningu ja muude tuleohtlike ruumide korrasoleku järelvalvet tulekaitse seisukohast; 6) hoida korras kodused kustutusvahendid ja vajalik kustutusvee ning liiva tagavara, õppida tundma kõiki käepäraseid kustutusvee saamise võimalusi; 7) pikemast äraolekust teatadu õhukaitse juhile.

õhualarmiolukorras:

1) asuda ettunähtud kohale, olles eeskujuks oma rahuliku ja kindla käitumisega; 2) seada omad tegevusvahendid täiesti töövalmis; 3) kontrollida, kas õhualarmi puhul varjujad ei ole jätnud järelvalveta lahtist tuld; 4) õhurünnaku olukorras teha oma kaitsepiirkonnas kontrollkäike eesmärgiga avastada õigeaegselt tuleoht süütepommidest või muul teel tekitatud tulepesade näol või lendtule või leekide näol naabruses põlevaist hooneist; 5) tähelepanekuist ja kahjustustest teatada kohe õhukaitse juhile; 6) asuda kohe avastatud tulepesade kustutamisele, nõudes tarbekorral abi õhukaitse juhilt; 7) vajaduse ja võimaluse korral abistada teisi tegevkondlasi nende föös.

(Järgneb).

§ 20. Tegevusvahenditega varustamine

(1) Kohaliku õhukaitsejuhi poolt määratud ehitustes peavad majaomanikud muretsema iga õhukaitsekollektiivi jaoks kohaliku õhukaitsejuhi, lähemate juhiste järgi omakaitsevarustuse ja hoidma see pidevalt tarvitamiskõlvulises korras. Sama on kehtiv tallide ja lautade omanike kohta, milledes peetakse hobuseid; veiseid või sigu.

(2) Iga maja moodustab endast eeskirjade kohaselt õhukaitsekollektiivi. Erandeid määrab kohalik õhukaitsejuht.

§ 21. Omakaitsevarustuse kasutamine ja kontrollimine

Omakaitsevarustus tuleb õhukaitseharjutuste ja alarmi puhul anda õhukaitsekollektiivi korraldusse. Varustuse tarvitamine muuks otstarbeks on lubatud, kui selle läbi ei kahjustata varustuse kasutamist õhukaitse otstarbeks.

VII osa. LÕPPEESKIRJAD

§ 22

Käesolev määrus ei oie kehtiv Valge-Vene kindralkomissari piirkonnas.

§ 23

(1) Käesolev määrus jõustub jaanuaris 1944.

(2) Samast ajast pannakse kokkuleppel pädeva õhujõudude ametiasutusega kehtima Okupeeritud idaalade Riigiministri Okupeeritud idaaladel õhukaitse korraldamise määrus 5. aprillist 1943 (VBIRMOst, lk. 67) nimetatud määruse § 30 antud volituse kohaselt.

Riias, 27. dets. 1943.

Idaalade Riigikomissar
LOHSE

Sisedirektori tunnustus

Sisedirektooriumi vahtkonnale päästetööde eest terrorirünnaku ajal Tallinnale

Sisedirektor on oma käskkirjaga avaldanud kiitust kogu Sisedirektooriumi vahtkonnale Tallinnas 9./10. märtsil s. a. toimunud õhurünnaku puhul Sisedirektooriumi vahtkonna liikmete poolt ülesnäidatud julge ja energilise päästetöö eest.

Sisedirektor avaldas erikiitust vahtkonnaülemale kapral Bruno Lindrele ja O. K. peavalitsuse käskjalgadele rm. Bruno Adamsonile ja rm. Hugo Maasikasele ning määras neile autasuks: kpr. Lindrele ja rm. Maasikasele igaühele 300 rmk. ja Adamsonile 500 rmk.

Pataljon „Narva" tuleb Eestisse

Lähemail päevil saabub Tallinna pataljon „Narva", et veeta oma puhkus Eestis.

Tähendatud pataljon võitles kangelaslikult lahinguis Tšerkassõi juures. Nüüdne puhkuse võimaldamine sellele võitlusüksusele on ta lahingsaavutuste tunnustamiseks. „Narva" pataljon kuulub teatavasti SS-diviisi „Viiking" koosseisu. See diviis koosneb kõigi Euroopa maade vabatahtlikest, kes oma lipukirjaks on seadnud võitluse bolševismi vastu.

Major Rebane külastas standartenführer Weissi

Riiast, (DNB) Esimene eesti Rüütliristi-kandja major Rebane külastas neil päevil oma Riias viibimise puhul läti esimest Rüütliristi-kandjat SS standartenführer Weissi, kes samuti teenistuslikes ülesannetes Riias viibis. Mõlemaid vapraid sõjamehi ühendab ühises võitluses sõlmitud sõprus, kuna niihästi Läti SS-Brigaad kui ka major Rebase pataljon olid rakendatud idarinde ühes lõigus.

30. toitlusperioodil 50 g tubakat või 100 paberossi

Majandus- ja rahandusdirektori teadaande kohaselt on tubakasaaduste ratsiooniks 30. toitlusperioodil 6. märtsist kuni 2. aprillini vastavalt kauplustes leiduvaile tagavaradele määratud 50 g tubakat tubakakaardi kupongi nr. 5 vastu või 100 paberossi tubakakaardi kupongi nr. 2 vastu. Eelmainitud tubakakaardi kupongid on kehtivad kuni 2. aprillini s. a.

T. Männik ERÜ peajuhi abiks

Eesti Omavalitsuse juhi käskkirjaga määrati ERÜ peajuhi abiks senine ERÜ Keskameti organisatsiooniosakonna juhataja Teodor Männik.

ERÜ peajuhi käskkirjaga pandi Teodor Männikule peajuhi asendamine üld- ja organisatsioonilistes küsimustes ning peajuhi eriõiguste teostamine.

Iga pimendamata või halvastipimendatud aken on raske kuritegu

Metsaveod talgute korras

Hüvituseks peale töötasu ja preemiapunktide tubakat, paberosse ja viina

Metsade Keskvalitsuse poolt on algatatud metsaväljaveo teostamist talgute korras. Selleks on Metsade Keskvalitsuse poolt saadetud välja maavanemaile, metsaülemaile ja keskvalitsuse esindajaile telefonogrammid, milles üksikasjalikumalt käsitletakse hüvituste andmist talgulistele.

Metsamaterjali väljavedajad saavad vastavalt korrale iga 7 rmk. töötasu pealt lisaks juba varem ettenähtud preemiapunktidele 25 g. mahorkat, 5 paberossi ja 1/4 l viina. Metsamaterjali veod arvatakse sealjuures normivedudeks.

Jalamehed, kes aitavad kaasa metsamaterjali väljaveo talgutel, saavad eelmainitud hüvituste osaliseks iga 5 rmk töötasu pealt, vallaametnikele, kes otseselt seotud talguliste tööle rakendamisega, on samuti nähtud ette hüvitused. Vallaametkonnale antakse eelmärgitud preemiakaubad nende poolt väljakäsutatud hobusemeeste 50 rmk. töötasu pealt.

Kuna aga osa hobusemehi on oma kohustused juba enne märgitud hüvitustega premeeritavat väljaveokorda täitnud, siis võimaldatakse neil osta mitmesuguseid metsatööriistu — kirveid, saage, koormaköit jne., et nende tööd hinnata.

Ülemarst dr. August Suitso †

Viimaseni truuks jäädes oma kohustustele langes kangelasena Narva rindel 6 skp ühe Eesti pataljoni arst ülemarst dr. Aug. Suitso.

Dr. S. sündis 21. sept. 1917. a. Häädemeestel, Pärnumaal postkontoriülema pojana. Lõpetanud Pärnu ühisgümnaasiumi ta õppis selle järele Tartu ülikooli arstiteaduskonnas. Juba üliõpilaspõlves töötas ühe andekama õpilasena prof. Linkbergi juures I ülikooli haavakliinikus. Käesoleva sõja kandudes Tartu alla, asus esimestes ridades Omakaitsesse. 1. sept. 1941. a. liitus kpt. Tammemägi vabatahtlike pataljoniga, siirdudes sellega Venemaale, kus võitles kuni pataljoni tulekuni kodumaa otsesele kaitsele Narva rindel. 1943. a. suvel ülendati ülemarstiks.

Ülesnäidatud vapruse eest annetati dr. S-le kui esimesele eesti vabatahtlikule arstile möödunud suvel II kl. Raudrist. Pealeselle omas ta veel Idaala rahvaste II kl. Vaprusmärgi, hõbedase jalaväe rünnakumärgi ja Talvesõja medali.

Dr. S. maeti sõjaväeliste austusavaldustega 14. skp. oma kodulinna kangelaskalmistule.

AMETLIKUD TEATED

Teadaanne

Majandus- ja Rahandusdirektori ringkirja 24. II 1944. a. nr. 65543 alusel juhime elanike tähelepanu sellele, et tulevikus kõik lunastamata jalatsite ostuload antakse jalatsite müüki teostavate kaupluste poolt ostjale tagasi järgnevate andmetega:

1) Firma nimi, 2) Müüja nimi, 3) Ostuloa esitamise kuupäev, 4) Põhjus, miks kaupa ei müüdud.

Kuna jalanõude ostuload evivad ülemaalise kehtivuse, siis juhtudel, kui ostuluba on lunastamata jäänud väljaspool ostuloa andnud asutuse administratiivpiire asuvas kaupluses, tuleb lunastamata luba [kontrolli teostamiseks esitada sellele omavalitsusele, kelle administratiivpiires asjaomane kauplus asub. On ostuloal mitme omavalitsuse piirkonnas asuvate kaupluste lunastamatuse märkused, esitatakse selline luba loa andnud asutusele kontrolli teostamiseks

Paides, 16. märtsil 1944. a.

Paide Linnavalitsus.

9. 03 terrorirünnaku ohvriks langenud kaasvõitlejat

Bernhard Kägu

sünd. 28. 03. 22

mälestavad sõbrad Tallinna Tehnikaülikoolist

KAOTATUD 14. skp. väike PAKIKE Räsna küla vahelisel teel. Palun seda isikut, kes leidis selle, ära tuua või teatada sellest vaevatasu eest. A. Veerimaa, Räsna, Ambla.

LEERIKLEIT VAHETADA mõne teise vastu, võib ka maaviiline olla. Paide Lai tn. 55.

Sõjapõgenik-rätsep soovib osta ehk üürida jalaga ÕMBLUSMASINAT. Teatada Paide, Vee tn. 8-4.

TALU ühes INVENTARIGA rendile anda. Teateid saab selle lehe talitusest.

Eesti Noored!

Ajakiri „Eesti Noored" tellimine lõpeb 31. märtsil s. a. Tellijaid palutakse tellimisi enne 1. apr. nuendada Järva Noorte malevas Paide Pikk 47.

Soovin osta pehmet MÖÖBLIT (moodsat), raadioaparaati ja puhvetikappi. Teatada slt. „Mööbel."

Albu Vallavalitsus vajab VALLASEKRETÄRI ABI. Sooviavaldused esitada hiljemalt 28. märtsiks s. a. Telefon Aravete 2-a. Albu Vallavalitsus.

JÄRVA TEATAJA nr. 35.

Teisipäeval, 21. märtsil 1944. a. Lhk. 4

Salongikõlbulik bolshevism

„Loodetavasti usuvad nad, et need tüükad enam ei kasva."